

Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subatica, novembar 2021. - Godina XVII - Broj 197 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

**Obiluzen jubilej
20 godina bavljenja muzikom**

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič”

Radio Subatica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subatica na bunjevačkom”

Radio Subatica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar”

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio”

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar”

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan izbora prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba,
Bunjevaca i ostali Slovena*

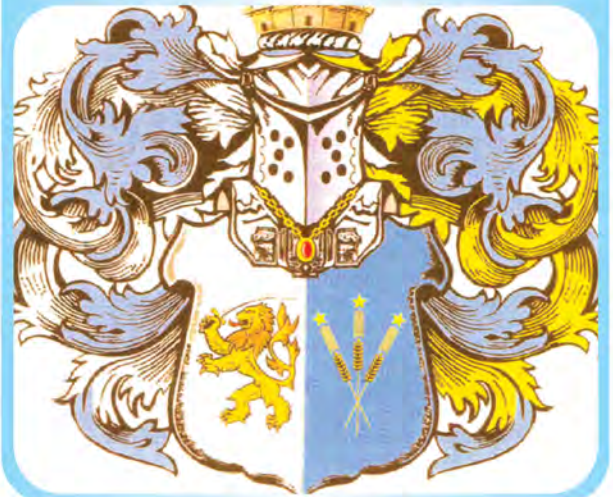
PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBATICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBATICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA” POMOGLI

MINISTARSTVO
KULTURE
REPUBLIKE
SRBIJE

POKRAJINSKI
SEKRETARIJAT
ZA INFORMACIJE
AUTONOMNE
POKRAJINE
VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
bunjevačke nacionalne manjine

Godina XVII Broj 197
Novembar 2021.

Cina 50 dinara

Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:

NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI
CENTAR” - Subotica

Osnivač izdavača:

NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE
NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC”:

Boris Bajić

Glavni i odgovorni urednik

„Bunjevački novina”:

Nikola Stantić

Redakcija:

Nikola Stantić (novinar i lektor)
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Stanislava Lutkić (Sombor)
Siniša Tikvićki (on-line izdanje)

Stalni saradnici:

Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić
Matković, Nikola Ostrogonac,
Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:

Nikola Stantić

Fotografija:

Nikola Stantić

Naslovna strana:

Jubilarni koncert

Adresa:

Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:

Rotografika Subotica

Tiraž:

1.000

Dizajn:

Studio Trid Beograd

Distribucija:

„Press international” - Novi Sad,
„Centrosinergija” d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih
glasila Agencije za privredne reg-
istre Republike Srbije pod regis-
tarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi
Sad
659.3(=862)

Poštivana čeljadi,

U ovom broju „Bunjevački novina” odlučili smo više prostora dat mladima, pa smo za tu naminu pripravili i četiri dodatne strane. Jednostavno, brez mladi nema ni budućnosti, pa ćemo se i dalje truditi dat mladima više šansi, pogotovo kad ima više dešavanja koja su njima naminjena.

Bilo je u proteklom periodu upravo riči o škuli, kako za osnove, tako i za one starije đake u srid-njim školama di se, od prošle škulske godine, mož opet čut bunjevačka rič. Šteta je ne iskoristit priliku, jel, kako kažu i sami učenici, triba sačuvat ovaj naš lip - bunjevački jezik, triba nastaviti nigovanje tradicija koje su specifične za Bunjevce. Naravno, u današnjem globalnom svitu, di granice ne postoje, ne triba bit zatvoren u „geto”, triba živit zajedno sa svim našim sugrađanima,

pa zato i raduje što je sve veći broj multikulturalni programa jel, ako dica i mladi na vrime nauče koliko je ta saradnja značajna, onda se ne moramo bojat za status sridine u kojoj svi mogu živit zajedno i složno.

Iza nas je period kad se, kako je to kod Bunjevaca i red, sićamo svi naši stari, svi naši pridaka. Obalazeć groblja di počivaje naši stari vidimo put kojim svi moramo proć, pa već kad prolazimo putom, onda je dobro iza sebe ostavit kaki trag. Prvo, svako u svojoj porodici, a onda i u okruženju. Kad mož, dobro je napraviti mali korak naprid, a kad je prilika, onda i veći.

Stiže nam period godine kad nam se nikako čini da je lakše praviti te korake, stiže period kad se, i u najtežim okolnostima, uvik radujemo. Nek tako bude i ove godine.

Strana 4

Strana 14

Strana 15

Strana 16

Strana 20-21

Strana 31

Sadržaj

4-6

Rad na Medijskoj strategiji

13

Bunjevački jezik - moj maternji jezik

14

Bunjevačko kolo svojoj varoši

15

Štvaranje i razmina vridnog iskustva

16

Žito - izvor inspiracije za umitnike

20-21

Program za svu dicu varoši

24

Brinu i rod i cina

28-29

Muzika je vodi već dvi decenije

31

Na redu je osamnajsto izdanje

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine” pritplatite se na nji.

Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).

Platit možete na naš tekuci račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)

sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.

Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

ODRŽANA 17. SIDNICA NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Rad na Medijskoj strategiji

U petak, 15. oktobra, održana je sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, 17. po redu, s tri tačke Dnevnog reda: Usvajanje zapisnika s 16. sidnice; Usvajanje odluka doneti posli 16. sidnice; Razno.

Nakon što je konstatovano da kvorum postoji, Dnevni red diktiro je tok sidnice, a tačke su usvajane brez tušta divana i diskusije. Spisak dešavanja u zajednici u periodu od posljednje sidnice, a koji je korišćen za analizu, je na sugestiju pridsidnice Odbora za kulturu **Kate Kuntić** dopunjen.

Tačka Razno poslužila je i za prinos informacija i upoznavanje članova Savita s onim što pridstoji do kraja godine. Tako je član Savita **Mirko Bajić**, koji je imenovan za člana Radne grupe za izradu Nacrta zakona o izmini i dopuni Zakona o javnom informisanju i medijima, prino u kraćim crtama oko čega se najvećma vodila rasprava na dosadašnjim sidnicama Radne grupe. Kako je tom prilikom prino Bajić, rad na novoj Medijskoj strategiji uslovljava izmine postojećeg Zakona o javnom informisanju i medijima. Trenutno je tekst o svemu ono što je rađeno proslidhen Vladi, al u formi di nije postignut konsenzus. Kako je izmed ostalog prino Bajić, sporno je bilo nekoliko tačaka.

– Radi se na tom da se nacionalni saviti nacionalni manjina potpuno skrajnu iz oblasti informisanja na jezicima manjina, na primer, da u ustanovi koju je nacionalni savit osnovo radi ostvarivanja prava na informisanje na jeziku manjine, ne mož u rukovodstvu (Upravni odbor, direktor, urednik) bit član nacio-

nalnog savita. Možete zamislit da nacionalni saviti koji se staraje o informisanju, ko jednoj od četiri oblasti za koju imaje nadležnost i koji rade na tom da bi to pravo i obavezu ostvarili, formiraje ustanovu u kojoj ne mogu imat nikaki uticaj? Ovo nije prvi put da se ovako štogod pokušava i na toj relaciji sam imo ozbiljnu raspravu – prinosi Bajić, te dodaje:

– Pitanje prikazivanja izvora finansiranja je još jedna od sporni tačaka. Naime, pridvideno je da sridstva dobijena iz inostranstva za medije ne bi morala ulazit u izvištaje o finansiranju. Takođe, bio je zahtiv da se ujednači finansiranje medija u Srbiji, na isti način ko što je u Vojvodini, čime je praktično traženo da se ono obustavi. Uspilo se svojevrmeno kad je donošen Zakon o javnom informisanju da se u Završnim i prilaznim odredbama nađe klauzula da finansiranje medija ostane na zatečenom nivou – dodaje Bajić nuz napomenu

Mirko Bajić

kako je za sad izboreno da u Strategiji stoji, kako bi u Zakon to ušlo ko redovna odredba, pridlog da finansiranje bude ujednačeno na teritoriji cile Srbije, baš ko što je to u severnoj pokrajini.

Na kraju sidnice izražena je nada da se neće ukinit ono što je dobro zato da bi bilo jednako, već da će se popraviti ono što ne valja kako bi sve bilo dobro.

N. S.

KONFERENCIJA „INFORMISANJE NA JEZICIMA NACIONALNI MANJINA U SVITLU SPROVOĐENJA MEDIJSKE STRATEGIJE”

Neophodno je promovisat interkulturalnost u medijima

U organizaciji Novinsko izdavačke ustanove „Ruske slovo”, Medijskog odiljenja Misije OEBS-a u Srbiji, Nezavisnog udruženja novinara Srbije i Nezavisnog društva novinara Vojvodine, 6. oktobra je održana konferencija „Informisanje na jezicima nacionalni manjina u svitlu sprovođenja Medijske strategije”.

U okviru konferencije divanili su ambasador **Jan Bratu**, šef Misije OEBS-a u Srbiji, **Olena Papuga**, državna sekretarka, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, **Gordana Predić**, posebna savitnica, Ministarstvo kulture i informisanja, **Željko Bodrožić**, pridsidnik Nezavisnog udruženja novinara Srbije, **Norbert Šinković**, pridsidnik Nezavisnog društva novinara Vojvodine, **Ragmi Mustafi**, pridsidnik Nacionalnog savita albanske nacionalne manjine, **Nedim Sejdinović**, novinar i medijski ekspert, a moderator segmenta „Javno informisanje na jezicima nacionalni manjina – prisik stanja” bila je **Vladimira Dorčova Valtner**, menadžerka za društvene mreže, NDNV. O temi „Interni etički kodeksi” divanili su **Boris Varga**, direktor NIU „Ruske slovo”, **Tanja Arva-Plančak**, sekretarka Nacionalnog savita rusin-

Boris Bajić

ske nacionalne manjine, **Nataša Petrović**, direktorka NIU „Ridne slovo”, i **Dragan Ivanović**, direktor NIU „Vijest” i glavni odgovorni urednik lista „Vijest”, nuz modera-tora **Nedima Sejdinovića**, novinara i medijskog eksperta.

Kroz diskusiju su se u konferenciju uključili i drugi pridstavnici medija na manjinskim jezicima, pridstavnici nacionalni savita, med njima i **Boris Bajić**, direktor Novinsko-izdavačke ustanove „Bunjevački informativni centar”. On

je, tom prilikom, izmed ostalog naglasio važnost podrške Pokrajine, medijima koji izvištavaju na jezicima manjine, te da bi bilo kako ukidanje take vrste pomoći bilo pogubno za sve nacionalne manjine, pogotvo za one koje ne mogu računat na pomoć drugi matični država.

U nastavku slidi Nacrt zaključaka s konferencije „Informisanje na jezicima nacionalni manjina u svitlu sprovođenja Medijske strategije”.

- Neophodno je da država Srbija, u skladu sa svojim međunarodnim obavezama i dobrom praksom, stimuliše javno informisanje na jezicima nacionalni manjina, nuz pronalaženje mehanizama koji će omogućit da to informisanje bude istinito, blagovrimeno, virodostojno, pluralno i potpuno.

- Neophodno je da Regulatorno tilo za elektronske medije uveća svoje kapacitete u sferi informisanja na jezicima nacionalni manjina, kako bi mogli pratit u kojoj miri elektronski mediji koji emituju programe na jezicima nacionalni manjina poštivaje svoje zakonske obaveze. Potrebno je i da Savit za štampu poveća kapacitete u oblasti informisanja na jezicima nacional-

ni manjina i da se svojim aktivnostima približi manjinskim zajednicama.

- Ukoliko se odluči da se tzv. vođanski model, koji podrazumiva da Pokrajinski sekretarijat za kulturu, informisanje i odnose s virskim zajednicama dodiljiva značajna sridstva izdavačima medija kojima su osnivači nacionalni saviti nacionalni manjina, primeni i na teritoriji centralne Srbije, al je neophodno taj model unapridit. To podrazumiva da se sridstva moraje dodiljivat u skladu s unaprid definisanim, jasnim i transparentnim kriterijumima. Izvištaji koje izdavači dostavljaje tribaje bit dostupni građanima, i ti izvištaji tribaje omogućit kompletan uvid u trošenje novaca građana. Neophodno je da izvištaji u sebi sadrže i metod evaluacije realizovani programski aktivnosti, kako bi svi zainteresovani mogli ostvarit uvid u njev kvalitet, ostvarene ciljove i rezultate.

- Izuzetno je važno da se zakonski obavežu nacionalni saviti nacionalni manjina i izdavači medija kojima su oni osnivači da unutrašnjima aktima (poput Interni etički

kodeksa) obezbede mehanizme kojim će se jasno definisat odnosi izmed nacionalni savita, izdavača medija kojima su oni osnivači i sami medija (redakcije) u cilju ostvarenja prava pripadnika nacionalni manjina na istinito, nepristrasno, potpuno, blagovrimeno i pluralno informisanje. Ti akti tribaje spričit politički uticaj na autonomiju medija i uređivačku politiku i obezbedit poštivanje profesionalni standarda i kodeksa. U svojim odredbama ovi akti tribaje sadržat i mehanizme za nadzor nad njegovim sprovođenjem i sankcije za kršenje njegovi odredaba.

- Pozdravljamo što se u trenutnom nacrtu Zakona o izminama i dopunama Zakona o javnom informisanju i medijima nalaze odredbe koje garantuju istinito, nepristrasno, pravovrimeno i potpuno informisanje i nezavisnost uređivačke politike u medijima kojima su nacionalni saviti nacionalni manjina (posridno), al je neophodno uspostaviti i sankcione mehanizme za kršenje ti odredbi.

- Iako se Interni etički kodeks u praksi pokazo funkcionalan u većini oblasti koje pokriva, pokazale su

se i nike manjkavosti prija svega na polju kadrovski rišenja. Stoga je neophodno insistirat da se uspostave zakonska obaveza da upravni odbori izdavača medija kojima su osnivači nacionalni saviti nacionalni manjina budu tripartitni: sastavljeni od pridstavnika nacionalni savita (1/3), pridstavnika izdavača/redakcije (1/3) i pridstavnika civilnog/stručnog sektora (1/3). (Napomena: Emil Lulić iz Nacionalnog savita mađarske nacionalne manjine izrazio je rezervu prema ovom zaključku. Rezervu je izrazio i pridstavnik Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. U raspravi Lulić je istako da je Strategija razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period od 2020 do 2025. godine – „protivustavna”, što je oštro opovrgo Stojan Marković iz organizacije „Lokal pres“.)

- Priporučiva se nacionalnim savitima nacionalni manjina nek u skladu sa Zakonom o nacionalnim savitima nacionalni manjina iz sridstava redovne dilatnosti putom javnog konkursa u većoj miri obezbeđuju sridstva za medijske sadržaje/medije kojima nisu (pos-

ridno) osnivači, a u cilju unapridenja medijskog pluralizma na manjinskim jezicima.

- Potribno je iznać mehanizme kojima će se stimulisat interkulturalnost u medijima, koja ima velik društveni značaj. U tom smislu pridlažemo nek se interkulturalnost definiše ko javni interes u Zakonu o javnom informisanju i medijima, koji će se sufinansirat kroz posebne konkurse. Interkulturalnost triba bit odlika ne samo manjinski neg i većinski medija.

- Neophodno je da javni medijski servisi ispunjavaje zakonsku obavezu i na svojim programima obezbede adekvatno informisanje na jezicima nacionalni manjina. Izminama Zakona o javnim medijskim servisima potribno je obavezat javne emitere nek i u oblasti manjinskog informisanja poštivaje medijski i politički pluralizam, ko i utvrdit mehanizme nadzora nad primenom ove zakonske odredbe.

- Važno je da se u izradi svi strateški i zakonski akata koji se tiču manjinski prava u budućnosti u potpunosti poštivaje odredbe Strategije razvoja javnog informisanja Republike Srbije. N. S.

Bunjevci obilježavaju nacionalni praznik

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine u okviru obilježavanja nacionalnog praznika Bunjevaca „25. novembar – Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena” biće domaćin svečane akademije tokom koje će bit pridstavljena i knjiga „Bunjevci u procepu stvaranja nacionalnog identiteta”.

U program učestvuju: autor – **prof. dr Saša Marković**, dekan Pedagoškog fakulteta u Somboru, urednica - **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM, recenzent – **prof. dr Slobodan Orlić**, profesor Pravnog fakulteta u Novom Sadu, recenzent – **dr Milan Micić**, podpridsidnik Matice Srpske, hor Gimnazije „Svetozar Marković” u Subatici i Subatički tamburaški orkestar.

Akademija će bit održana 24. novembra 2021. godine u Velikoj vičnici Varoške kuće u Subatici, u 19 sati.

SAOPŠTENJE SAVEZA BAČKIH BUNJEVACA

Ukazali na propust

Iz Saveza bačkih Bunjevaca stiže saopštenje koje potpisiva **Mirko Bajić**, pridsidnik SBB-a, a koje se odnosi na promine uslova što se tiče održavanja izbora.

„Savez bačkih Bunjevaca – politička stranka nacionalne manjine, pozdravlja i podržava Sporazum o unapriđenju uslova za održavanje izbora, al istovrimeno ukazuje na ogroman propust koji je u Sporazumu učinjen.

Naime, Sporazumom je predviđeno da se broj potpisa za liste stranaka nacionalni manjina smanji i da iznosi polovinu potrebnog broja potpisa za liste koje nisu liste stranaka nacionalni manjina i za republičke i za pokrajinske izbore, a to nije učinjeno za lokalne izbore.

Ukoliko nije namira, a nadamo se da nije, da se stranke nacionalni manjina onemogućće da postavite listu u mnogim lokalnim sridinama, onda je neophodno ovu pogrišku ispraviti i omogućiti da stranke nacionalni manjina na lokalnim izborima mogu postaviti listu pod istim uslovima ko za republičke i pokrajinske izbore, odnosno s polovinom potrebnog broja potpisa

koji je utvrđen za liste koje nisu liste nacionalni manjina.

Ukoliko to ne bi bilo učinjeno, stranke nacionalni manjina u mnogim sridinama bile bi dovedene u neravnopravan i daleko teži položaj neg što je to sad. Na primer, u Subatici bi za listu stranke nacionalne manjine bio potreban daleko veći broj potpisa (minimum 1.000) neg što je sad (minimum 690). Ista je situacija i u mnogim drugim lokalnim sridinama.

Mnoge stranke nacionalni manjina, ko što je to u slučaju Saveza bačkih Bunjevaca, imaju interes na izbore izaći samo u pojedinim lokalnim sridinama, na ovaj način, ako se odredba ne promine, bio bi im onemoguććen izlazak na lokalne izbore, odnosno znatno otežan”, stoji u saopštenju.

Podsitićemo, na prošlim izborima za lokalni parlament u Subatici Savez bačkih Bunjevaca (koalicija sa Bunjevci građani Srbije) dobio je povirenje 3,17% glasača, odnosno, ima dva odbornika u Skupštini Subatice, **Mirka Bajića** i **Dragana Kopunovića**.

N. S.

SAOPŠTENJE ZA MEDIJE NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Apel Bunjevcima

Iz Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine stiže saopštenje koje se tiče borbe protiv virusa Kovid-19, a koje prinosimo u cilosti:

„Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine na svojoj 14. sidnici, nuz redovne tačke Dnevnog reda, odlučio je i apelovat na svoju nacionalnu zajednicu – na Bunjevke i Bunjevce, nek se pelcuju protiv Kovida 19, i na taj način sačuvaje svoje i zdravlje i zdravlje

svoji bližnji i svi ostali s kojima stupaje u kontakt.

Apelujemo na sve one koji se još nisu pelcovali nek to urade, nuz savit svojeg doktora što prijia, sotim kako bi svi mi zajedno uskoro pobidili ovu opaku bolest sa što manje žrtava, kako bi se vratili normalnom životu, našim redovnim poslovima, nek se što prijia uvatimo u kolo, slavimo našu Dužijancu - Dužionicu još ovog lita i to brez maski.

Pelcuje se - od nas zavisi!

POZIV KOORDINACIJE NACIONALNI SAVITA

Vakcina najefikasnija mira prevencije

Iz Koordinacije nacionalni savita nacionalni manjina, koja okuplja pridstavnike svi nacionalni manjina u Srbiji, stiže saopštenje kojim se apeluje na sve građane Srbije, posebno na pripadnike manjina, nek se prijave za vakcinaciju protiv virusa korona.

„Sve vakcine su odobrene od strane Agencije za likove i medicinska sridstva, efikasne su i bez-

bedne i svaka je dobar izbor. Vakcinisanje velikog broja ljudi onemoguććava virusu da se lako prinosi. To onda štiti i one koji iz nikog razloga ne mogu bit vakcinisani”, poručivaje iz Koordinacije i dodaju:

„Vakcina je najefikasnija mira prevencije, a Srbija je jedna od ritki zemalja koje na raspolaganju imaju vakcine četiri proizvođača”.

SUBATICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA OKTOBAR

Vučić i Orban na početku radova na rekonstrukciji i modernizaciji pruge

Pridsidnik Srbije **Aleksandar Vučić** i pridsidnik Vlade Mađarske **Viktor Orban** prisustvovali su ceremoniji obilježavanja početka radova na rekonstrukciji i modernizaciji železničke pruge Subatica - Horgoš - državna granica s Mađarskom - (Segedin).

Pridsidnik mađarske Vlade **Viktor Orban** podsitio je na značaj projekta koji će donet dobrobit za obadvi strane:

– **Mi radimo s pridsidnikom Vučićom zajedno na izgradnji železničke linije izmed Budimpešte i Beograda, a takođe smo spremni poraditi i na uspostavljanju linije izmed Subatice i Baje, al to je sve „velika politika”. Ono što je iz aspekta vašeg života sad i ode važno je da ćemo mi ovu železničku liniju izgraditi i vi ćete moć za 35 minuta bit u Segedinu, odnosno da oni ode dođu za 35 minuta. Takođe, radimo na tom da se obezbedi i što jednostavnija kontrola i prolazak na granici, jel smisao politike jeste da služi u korist ljudima koji ode žive – istako je Orban.**

Pridsidnik Republike Srbije **Aleksandar Vučić** je u svojem divanu istako koje će to sve investicije usliditi u našoj varoši u narednom periodu:

– **Sve odaleg desno, livo, gori el doli je sever, jug, istok el zapad, ode je centar. Spajajuć logistički, ekonomski, kulturno i politički sever Srbije i jug Mađarske dobijamo svi. Virujem da se možemo i dogovoriti kako da damo zajedničko ime našoj prugi u budućnosti, niko koje bi moglo imat srpsko ime, a mađarsko prizime, el obrnuto, da pokažemo da smo u sve-mu zajedno. A sad nekoliko riči o Subatici. Idemo uskoro u rekonstrukciju i renoviranje bolnice, u Subatici, 40 miliona evra ćemo to platit. Završavamo Pozorište u vašoj varoši, za 4,5 miliona evra. Stiče i stadion u koji ulažemo 22 miliona evra, izgradnja vodovoda i kanalizacije, a u novembru otvaramo i novu nemačku fabriku za 500 zaposleni, investicija od 65 miliona evra. Malo je mista koje imaje tako fantastičnu budućnost poput Subatice. Ono što je uslov za sve je da mi i Mađari imamo najbolje i najbliže bratske odnose – kazo je pridsidnik.**

Priko projekta rekonstrukcije i modernizacije železničke pruge biće obnovljeno 26,63 kilometara pruge za brzine voza do 120 kilometara na sat. Radovi podrazumivaje i elektrifikaciju pruge, zatim obnovu stanični zgrada na Paliću, Kraljovom Brigu i u Horgošu, i izgradnju dva stajališta: kod Javni skladišta i u Hajdukovu, al i rekonstrukciju trinajst pružni prilaza i dva pothodnika. Rok za svršetak radova je novembar iduće godine, a vrijdnost investicije je 10,2 milijarde dinara.

Pravnica Sonja Mandić na čelu ustanove Zoološki vrt Palić

U četvrtak, 7. oktobra, u Velikoj vičnici Varoške kuće održana je 14. sidnica Skupštine Varoši. Prid odbornicima se našlo 15 tačaka Dnevnog reda med kojima su najvažnije donošenje Rišenja o donošenju Programa zaštite, uređenja i korišćenja poljoprivrednog zemljišta na teritoriji varoši Subatice u 2021. godini, donošenje Odluke o donošenju Plana detaljne regulacije za dio prostora Čantavira, al ipak, najviše polemike izazvale su tačke koje su se odnosile na Odluku o izmini statuta Ustanove Zoološki vrt Palić i imenovanja novog direktora, nakon što je prithodnom direktoru **Petru Saviću** pristala dužnost.

Gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** istako je da je bivšem direktoru zamirio nekoliko stvari:

– **Napravio je određene propuste koje nije smio uraditi, moro se odgov-**

ornije ponašati, konkretno kod rađanja lavića ta reakcija slikanja, kaćenja na mriže, tribalo je sačekat određeni period da priroda uradi svoje, da vidimo posli niki 48 sati kakva bi situacija bila, kako bi majka prihvatila te laviće, je u prirodi ona jedno do dva lavića rodi, a ode je već u startu bilo štogod neprirodno. Rodila je pet lavića, jedno je bilo mrtvorodeno, morali smo sačekat i vidit kako će prihvatit ova četiri, i kako će i se čopor ponašati. Druga, po meni najgora stvar, je kasnije njegovo ćutanje oko dalji događanja vezano za laviće.

Planovi što se ove ustanove tiču su veliki u narednom periodu, dodo je gradonačelnik:

– **Otkriću vam da trenutno radimo Projektno-tehničku dokumentaciju za rekonstrukciju ograde i staza i još sitni detalja u Zoološkom vrtu. To pripravljam u ugovoru sa Svitskom bankom. Vridnost projekta je oko 60 miliona dinara. Radimo tušta stvari, izmed ostalog i po pitanju Zoološkog vrta. Tim prija sam i bisan i ljut što ja dajem više energije neg direktor. To je jedna od osnovni stvari di sam baš bio razočaran. Ako mu ja želim pomoć i želim dobro Zoološkom vrtu ko i svim javnim pridužecima u ovoj varoši, a da on pri tom pravi ovakve propuste. Pogotovo sam alergičan zbog te komunikacije s medijima, znači moraje bit susritljiviji i moraje divanit o onome što rade – istako je gradonačelnik.**

Opozicija na čelu s **Miroslavom Milojevićom**, odbornikom Pokreta građanske Subatice, imala je jednu zamirku na Odluku o izmini statuta Ustanove:

– **Pofalio bi izjavu gradonačelnika di je kritički divanio o direktoru Zoo vrta i na jedan indirektan način prizno da tamo ima ozbiljni problema i da se svi zajedno s njim nadamo da će u budućem periodu ti problemi bit rišeni. Što se tiče izmine Statuta, mi smatramo da bi direktor tribo bit veterinarske struke, slideća struka koji bi posli tog eventualno bila ekonomska struka, dok sve struke, pa čak i pravna, su pod znakom pitanja u kvalitetu vođenja Zoološkog vrta.**

Za vršiteljku dužnosti direktorke ZOO vrta **Palić** imenovana je diplomirana pravnica **Sonja Mandić**.

Obiluzen Dan oslobođenja varoši od fašizma

Polaganjom vinaca na Spomenik žrtvama fašizma i Spomen-kompleks palim Crvenoarmejcima na Pravoslavnom groblju u Dudovoj šumi 10. oktobra obiluzen je Dan oslobođenja varoši od fašizma. U ime varošćana Subatice, Lokalne samouprave i Varošskog odbora Subnora vinac je položila delegacija na čelu s gradonačelnikom Subatice **Stevanom Bakićom**:

– **Varoš Subatica je ove godine, posli tušta vrimena, obiluzila i početak Drugog svitskog rata na ovom prostoru i to ćemo nastaviti činit i naredni godina, uvik na drugoj tački stradanja u našoj varoši i okolini. Da se ne zaboravi zašto uvik moramo slaviti 10. oktobar. Da se pamti od čega su nas izbavili oni koji počivaje ode i na groblju Crvenoarmejaca. Naša varoš je posljednje počivalište za tri stotine ruski junaka koji su ginili na frontovima koji su i nekoliko stotina kilometara daleko od Subatice. Oni i njeva komanda izabrali su našu varoš, jel su doživili srdačnu i bratsku ljubav Subatićana prilikom slavnog dila oslobođenja i znali su da ćemo ode uvik s najvišim pijetom čuvat njeve grobove. Tokom protekle godine napuštio nas je i Dragoljub Draško Kapor, posljednji živi učesnik veličanstvene pobide nad fašizmom u našoj varoši. Tokom svojeg dugog života svidočio je s velikom energijom o slavnim danima, na čemu smo mu zafalni, jednako ko na njegovoj borbi. Nećemo nikad dozvoliti da se zaborave vrid-**

nosti koje su on i njegova generacija branili i odbranili. Subatičani, sričan nam Dan oslobođenja. Živila Subatica, živila Srbija – kazo je gradonačelnik.

Pridsidnik Varošskog odbora SUBNOR Subatica **Maksim Bakrač** podisite je na značaj obilježavanja ovog značajnog datuma:

– **Proteklo je 77 godina od 10. oktobra 1944. godine kad su pripadnici Prvog subatičkog partizanskog odreda u sadejstvu s borcima Narodnooslobodilačke vojske i Crvene armije oslobodili svoju varoš od fašistički okupatora i domaći izdajnika. I ovom prilikom okupili smo se da evociramo uspomine na te dane i odamo poštu i zafalnost učesnicima slavne Narodnooslobodilačke borbe koji su svoje mlade živote položili na oltar slobode boreći se protiv okupatora ko i nevinim žrtavama fašističkog terora.**

Potprikladnik SUBNOR-a Srbija i pridsidnik SUBNOR-a AP Vojvodine **Jovo Barošević**, prido je gradonačelniku Stevanu Bakiću zafalnicu SUBNOR-a Srbije.

Postament junaku Jovanu Mikiću u avliji osnovne škole koja nosi njegovo ime i dalje brez biste

Prošlo je 11 godina od kad je bista **Jovana Mikića** u avliji osnovne škole koja nosi njegovo ime ukradena. Ovim povodom uoči Dana oslobođenja Subatice pridsidnici Udruženja „Centar Tito”, „Komunisti Subatica” i „Društva za istinu o NOB-u i Jugoslaviji” održali su Konferenciju za novinare na kojoj su podsitili na značaj obilježavanja 10. oktobra.

Mikloš Nađ Olajoš, član Varošskog komiteta „Komunisti Srbije”, istako je da odogovor na molbu da se bista vrati na svoje mesto još uvijek nije stiglo:

– **Nalazimo se prid praznim postoljom di je bila bista Jovana Mikića koja je ukradena prija više godina. Mi smo još prošle godine pridali zahativ gradonačelniku i Komisiji Skupštine varoši za postavljanje spomenika i za nazive ulica. Odgovor do danas nismo dobili. Takođe smo pridali zahativ Zavodu za zaštitu spomenika u Subatici i dobili smo ove godine rišenje o uslovima vraćanja biste u ovoj škuli. Tako da to postoji. Divanili smo sa Savom Haluginom, naime, tu bistu koja je ukradena izradio je akademski vajar Sava Halugin. Zatim smo radili i istraživanje, došli smo do podataka da se negativ u gipsu nalazi u Sportskom savezu. Međutim, nuz pomoć saradnika iz Sportskog saveza čuli smo da je prilikom selidbe polomljena. Mi u komadima nismo našli i po svemu sudeć neophodno je izradit novu bistu da bi se ona vratila.**

Vinci su od strane pridsidnika ovi udruženja položeni i na spomenike **Kizur Išvanu, Matku Vukoviću i Lazaru Nešiću**.

Organizovan prijem delegacija Narodne skupštine Republike Srpske i Skupštine AP Vojvodine

Gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** i pridsidnik Skupštine varoši Subatice **Balint Pastor** primili su delegacije Skupštine AP Vojvodine i Narodne skupštine Republike Srpske u Varoškoj kući. Gradonačelnik je zafalio na mogućnosti da se naša varoš nuz Novi Sad uvrsti u plan posite tokom dvodnevog boravka delegacije:

– **I ovom prilikom za ovu positu moram zafalit gospodinu Išvanu Pastoru zafaljujuć kojem smo uvršćeni u plan posite pored Novog Sada. Imali smo konstruktivne divane di sam ja ko jedan od domaćina pridsivio varoš Subaticu, njezine potencijale u oblasti kulture, privrde, turizma. Dogovorili smo da ova saradnja bude sve intenzivnija.**

Nedeljko Čubrilović, pridsidnik Narodne skupštine Republike Srpske, zafalio je na gostoprinstvu i istako da je naša varoš primer dobre prakse:

– **Ritke su lokalne zajednice koje mogu svojem stanovništvu obezbedit školovanje na četiri jezika. Subatica to radi. Ritke su lokalne zajednice koje otvoreno prid goste mogu dovest nacionalne manjine da potpuno javno, otvoreno i transparentno divane o svojoj problematiki. Ritke su lokalne zajednice ko što je to Subatica koje mogu zavičajna društva angažovat i kod posita strani delegacija da iznesu svoje viđenje, ne samo svojev stanja neg i ukupni pogleda na razvoj jedne lokalne zajednice. Sve to Subatica radi i mož pokazat i bit primer svima ostalima kako mož i kako bi tribalo.**

Ištvan Pastor, pridsidnik Skupštine AP Vojvodine, kazo je da Srbija i Vojvodina imaju posebnu odgovornost prema Republici Srpskoj:

– **Meni je bilo zdravo važno da pridsidnik na čelu sa svojom delegacijom dođe ode u Subaticu da imamo jedan raznorodan program koji je i politički i kulturni i vezan za prošlost i sadašnjost, a naročito je značajan dio vezan za budućnost, jel nas ta budućnost praktično poveziva.**

Delegacije su u prostorijama Nacionalnog savita mađarske nacionalne manjine uoči prijema u Varoškoj kući divanili s pridsidnicima nacionalni savita nacionalni manjina koji imaju sidište na teritoriji varoši.

Pridstavljen investicioni potencijal varoši

Gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** i član Varošskog vića zadužen za oblast privrde, **Srdan Samardžić**, prisustvovali su u Novom Sadu radnom sastanku koji je organizovo Fond „Evropski poslovi” AP Vojvodine na kojem je, u cilju pridsavljanja investicioni potencijala lokalni samouprava s teritorije AP Vojvodine i njegov povezivanja s eksternim izvorima finansiranja, pridsidnicima diplomatskog kora u Republici Srbiji i međunarodni finansijski institucija, pridsavljeno šest varoši i opština: Subatica, Sombor, Kikinda, Apatin, Zrenjanin i Indija. Radnom sastanku prisustvovali su ambasadori i pridsidnici ambasada Rumunije, Turske, Slovenije, Hrvatske, Češke, Bugarske i Albanije, ko i pridsidnici Evropske banke za obnovu i razvoj i Međunarodne finansijske korporacije u Srbiji. U cilju razvoja partnerstava, pripoznavanja prilika za zajedničke projekte i pospišivanja socio-ekonomskog položaja varoši i opština s teritorije AP Vojvodine putom eksterni izvora finansiranja, u narednom periodu biće pridsavljeni potencijali i prioriteti svi 45 jedinica lokalni samouprava s teritorije AP Vojvodine, prino je zvanični sajt varoši Subotica.rs.

„Digitalna ekspedicija” i u našoj varoši

Karavan digitalni viština, bezbednosti i pismenosti „Digitalna ekspedicija”, positio je našu varoš. Prema ričima **Biljane Barošević**, pomoćnice ministarke u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, pripoznata je važnost jednog ovakog projekta:

– **Ministarstvo je podržalo inicijativu premijerke Ane Brnabić i aktivno se uključilo u ovaj značajan projekat za sve varošćane Republike Srbije, pripoznalo je značaj digitalne pismenosti i bezbednosti i zajednički obezbedilo da upravo ovaj karavan danas bude u ovoj varoši. Cilj kampanje „Srbija brez barijera” je da upravo Ministarstvo obezbedi jednake uslove za sve varošćane i život brez barijera, a tom doprinosi ovaj karavan.**

Srdan Samardžić, član Varošskog vića za oblast privrde, zafalio je na mogućnosti da naša varoš bude jedna od samouprava di će varošćani imat priliku detaljnije se upoznat s digitalnom sferom i radom e-Uprave:

– **Subatica je jedna od šesnajst lokalni samouprava u kojoj je ovaj karavan u Srbiji prisutan. Ovom prilikom bi se zafalio premijerki što je uputila karavan ode kod nas.**

Karavan je pokrenut na inicijativu pridsidnice Vlade Srbije **Ane Brnabić** i

nuz podršku Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija, Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Kancelarije za informacione tehnologije i elektronsku upravu, a u partnerstvu s Američkom agencijom za međunarodni razvoj, organizacijom Propulsion i Programom Ujedinjeni nacija za razvoj.

Pokrajinski sekretar za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Čedomir Božić u positi varoši

Pokrajinski sekretar za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo **Čedomir Božić** sastao se s načelnikom Severno-bačkog upravnog okruga, **Bojanom Šoralovim**. Glavne teme divana bile su pošumljavanje, ozelenjavanje površina i konkursi ovog Sekretarijata koji su aktuelni. O konkursima je divanio sekretar Božić:

– **Jedan dio sridstava u iznosu od 50 miliona dinara koristi se za pošumljavanje. Tu mogu konkurisat Lokalne samouprave, Vojvodina šume, Nacionalni parkovi. Takođe, jedna nova linija koja je od ove godine uvedena u pitanju su ona šumska područja, degradirana, koja je potrebno ponovo obnovit, iznos ti sridstava je 25 miliona dinara, kad to sagledamo apsolutno možemo povezati s novim pošumljavanjem. Tako da taj ukupan zbir iznosi 75 miliona dinara za pošumljavanje.**

Načelnik Severno-bačkog upravnog okruga Bojan Šoralov istako je da je u narednom periodu izuzetno značajno raditi na pošumljavanju i voditi se politikom ozelenjavanja:

– **Na jednom pozajmištu pored Y kraka danas se stvara divlja deponija, mislim da bi to trebalo što prije spriječiti, i te površine pošumiti. Drugi prostor koji bi trebalo što prije rekultivisati jeste naš nasliđen problem koji datira od prije 50 godina to je Varoška deponija. Ona se pod hitno mora rekultivisati, pokriti zemljom i pošumiti.**

Subatica dobila Prividni savit

U našoj varoši formiran je Prividni savit. Ovo tijelo koje čini 15 članova ubuduće će raditi na poboljšanju kvaliteta života varošćana kroz davanje raznih prijedloga i mišljenja Varoškoj upravi koja će dalje odlučivati o izvršavanju tih prijedloga po potrebi i prioritetu.

Za predsjednika je odabran **Milan Jerinkić**, predsjednik Udruženja poslodavaca Subatice:

– **Sad ćemo imati prvi put priliku da se privreda putem svoji predstavnik izjašnjava i putem savita o svim onim pitanjima koji direktno utiču na poslovanje, dal priduzetnika, dal priduzeca. Znači počev od tog kolika su lokalna davanja na nivou varoši, zatim, sa pridlozima oko budžeta, sa pridlozima oko budućih investicija i oni u toku, dal je štogod prioritet i nije, znači čitav jedan set pitanja koji dosad nije bio u komunikaciji i na ovaj način mi smo prvi put ostvarili direktnu komunikaciju izmed privrede i Lokalne samouprave.**

U Programu Prividnog savita za sad se nalazi 7 tačaka, a to su inicijativa za osnivanje subatičkog univerziteta, ulaganje u razvoj Palića i turizma, pošumljavanje područja bivše „Zorke“, rad na prodaji i izdavanju prostorija koje varoši nisu trenutno potrebne, poboljšanje odnosa s dijasporom, da se Druga kasarna pritvori u Industrijsku zonu za rad subatički privrednika, i rad na tom da Subatica opet postane brend u privrednom životu:

– **Oko svake ove teme biće formirane radne grupe koje će raditi na tom što ćemo mi na svojim sidnicama analizirati i voditi računa o tom da se stalno radi i da dodamo do konkretni rezultata – istako je Jerinkić.**

Pored Jerinkića Prividni savit čine **Stevan Bakić, Imre Kern, Srđan Samardžić, Zagorka Panić, Marija Ušumović Davčik, Andrea Kikić, Miro-**

slava Babić, Mitar Nikolić, Ljubiša Đorđević, Saša Preradović, Vjekoslav Ostrogonac, Zoran Disić, Aleksandra Dobrin i Verica Vujadinović.

Novo vozilo za potrebe saobraćajne policije

Savit za bezbednost saobraćaja od naplaćeni kazni od prikršaja kupio je vozilo za potrebe saobraćajne policije. Vrednost vozila je 3.6 miliona dinara, a sridstva su obezbeđena iz budžeta Savita za bezbednost saobraćaja od naplaćeni kazni za saobraćajne prikršaje izvršene na teritoriji varoši, a 30 odsto novca od naplaćeni kazni dodiljivaje se lokalnoj samoupravi.

Ključove načelniku Policijske uprave Subatica **Borivoju Mucalju** uručio je gradonačelnik **Stevan Bakić** koji je istako kako je rič o modernom vozilu koje će u velikoj miri pomoć na povećanju bezbednosti u saobraćaju:

– **Vozilo je marke „Fiat Ducato“, opremljeno je za ispunjavanje specifičnih zadataka saobraćajne policije. Izuzetno sam ponosan na raspodilu sridstava koju sprovodi Savit za bezbednost saobraćaja Subatice. Nuz materijalno opremanje policije u njegovom godišnjem programu je i organizovanje edukacije, video promocija ko i dodila bresplatni auto sidišta za dicu i mnoge druge stvari koje afirmišu bezbednost u našoj varoši.**

Na vozilu se zafalio Borivoje Mucalj, načelnik Policijske uprave u Subatici:

– **Dobro znate da varoš Subatica leži na Koridoru 10 i da imamo Y krak di je u sezonskim i turističkim sezonama povećana frekvencije saobraćaja. Ovo vozilo će itekako tehnički unapredit rad pripadnika Saobraćajne policije, a samim tim i povećati bezbednost u većim gužvama i većim dešavanjima, ko što su saobraćajne nezgode, brže i efikasnije ćemo odraditi uviđaj saobraćajne nezgode i samim tim našim varošćanima i onima koji tranzitiraju kroz područje Severno-bačkog okruga omogućiti brže i efikasnije putovanje – istako je načelnik Policijske uprave u Subatici.**

Ulaganja u infrastrukturu varoši

Posli obnove Banijske i Zetske ulice prišlo se na rehabilitaciju Dobojske ulice u MZ „Kertvaroš“. Naredne godine u planu je izgradnja i 80 parking mesta, istako je gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** koji je sa svojim saradnicima obošao radove u Zetskoj ulici di je postavljen habajući sloj u širini od šest metara i dužini od 400 metara. Radovi su vredni 4,8 miliona dinara:

– **To je štogod za šta se kaže da je jedan dobar rezultat, dobro isplanirano. Tu moram pofaliti rukovodstvo MZ „Kertvaroš“ koje je uradilo dobar plan prioriteta.**

U ovogodišnjem budžetu za izgradnju i rehabilitaciju ulica opridiljeno je 140 miliona dinara, podsica gradonačelnik:

– **Moram naglasiti da smo nedavnim rebalansom budžeta dodatno obezbedili sridstva do kraja godine, za izgradnju pet novi ulica i to Rudarska u MZ „Aleksandrovo“, Jasenovačka i Cvetna u MZ „Palić“, u MZ „Dudova šuma“ Luke Botića, i u MZ „Mali Bajmak“ Sivački put, i dodatno još tri rehabilitacija ulica u Bajmaku ulice Kralja Tomislava i Ive Lole Ribara i u Dudovoj šumi dio Ferenca Sepa, niki 450 m od Frankopanske do Arsenija Čarnojevića.**

Prema ričima **Ognjena Golubovića**, direktora Javnog priduzeca za upravljanje putovima, urbanizam i stanovanje urađena je jedna velika cilina koja je možda žila kucavica ove MZ. Radove na obnovi ulica izvodi kompanija „Vojput“ iz Subatice.

Subatička Opšta bolnica u znaku jubileja

Subatička opšta bolnica proslavila je jubilej, 180 godina postojanja i rada ove zdravstvene ustanove.

Doktor **Slobodan Puškar**, direktor Opšte bolnice Subatica, istako je na skromnom svečanosti organizovanoj ovim povodom da je rad u bolnici organizovan tako da nijedan pacijent ne bude zapostavljen:

– Sve vrime funkcioniše takozvani „Zeleni dio bolnice”. Ni u jednom momentu nismo pristali s ličenjom šećerne bolesti, hipertenzije, akutnog infarkta miokarda, hiruški intervencija. Ginekologija radi sve vrime normalno. Imali smo nekoliko porođaja kovid pozitivni pacijentkinja koji su protekli uredno, organizovali smo izolaciju na Odiljenju za ginekologiju, Hirurgija je obavila priko devet hiljada operacija, na Kardiologiji 500 koronarni intervencija, a i Ambulante rade naravno. Ako je priko 70 procenta osoblja zauzeto u „Crvenom režimu” naravno da broj pacijenata koji su u ostalom segmentu ne mož bit ko kad je Bolnica u normalnom režimu rada, al nikad hitan pacijent nije vraćen i neće bit vraćen. I što je još jako bitno kazat, da dok nije bolnica na Mišeluku puštena u rad svi kovid pacijenti Severno-bačkog okruga su zbrinuti u Opštoj bolnici Subatica.

Značajan jubilej čestitala je Olivera Ivanov, zaminica pokrajinskog sekretara za zdravstvo:

– Želim se zafalit na požrtvovanosti, stručnosti, zalaganju, i svemu onom što su uložili u posljednj godinu i po dana kako bi pomogli da ova bolnica i naši varošćani dobiju vrhunsku zdravstvenu uslugu i da se sa što manjim gubicima borimo s ovom zlom pošasti 21. vika.

U ime gradonačelnika uspišan dalji rad poželio je Srđan Samardžić, član Varoškog vića za privruidu:

– Vaše požrtvovanje i samopregorni rad došli su naročito do izražaja tokom pandemije korona virusa koja našalost i dalje traje. Zafaljavam vam se u ime svi Subatićana na svemu što činite u veoma teškim uslovi- ma koju stvara nedovoljna svist varošćana o potrebi pelcovanja, zato i ovom prilikom na dan naši subatički heroja u bilim mantilima apelujem na sve varošćane nek se pelcuju protiv korona virusa.

Prisutnima se obratio i dr Dušan Novčić, specijalizant angažovan u kovid sistemu:

– Svi smo funkcionisali ko jedna cilina, ko jedan tim, doktori, medicinske sestre i nemedicinsko osoblje. Niko nije gledao na sat dal mu se završava smena već dal su svi pacijenti prigledani i zbrinuti.

Tokom protekli 18 miseci u respiratornoj ambulanti prigledano je 14.000 pacijenata, urađeno je 25.000 brisova na Kovid-19, ko i 5.000 skenera. Od prvog kovid pacijenta pa do danas u ovoj ustanovi hospitalizovano je više od 3.500 pacijenata od koji je nji 300 bilo na intenzivnoj nigi.

Organizovana podila paketa rane i higijene socijalno ugroženim varošćanima

Povodom obiluzavanja Svitskog dana rane i Međunarodnog dana borbe protiv siromaštva u prostorijama Crvenog križa organizovana je podila paketa rane i higijene socijalno ugroženim varošćanima. Ilija Đukanović, član Varoškog vića zadužen za oblast zdravstva i socijalne politike istako je da Lokalna samouprava i ove godine nastavlja s ulaganjom u ovu značajnu oblast:

– Ko što znate mi nismo u budžetu varoši za program socijalne i dičije zaštite smanjivali budžet ove godine cilu aktivnost i realizacija podile ovi paketa povireni su Varoškoj organizaciji Crvenog križa i Centru za socijalni rad. Ovom prilikom želim pofalit dobru saradnju s varoškom organizacijom Crvenog križa s kojima sprovodimo i druge programe, prija svega Program Narodne kujne za koji opridiljujemo 32 miliona dinara na godišnjem nivou za 1.200 korisnika. Nuz to, kad divanimo o našim naugroženijim varošćanima, dajemo direktnu podršku kroz jednokratne novčane pomoći svake godine.

Sekretar Varoške organizacije Crvenog križa Siniša Trajković kazo je da

korisnici dolaze po pakete s uputom izdatim od strane Centra za socijalni rad:

– 642 paketa su razneta po misnim zajednicama, a kod nas u prostorijama je organizovana podila za varoške misne zajednice „Centar I, II, III” i „Dudovu šumu”. Sadržaj paketa je uobičajen, propisan svake godine.

Od ukupno obezbeđeni 2.300 paketa 2.000 sadrži životne namirnice, a 300 paketa čine sridstva za higijenu.

Na temu „Kome triba arhiv?” u Velikoj vićnici Varoške kuće održan skup 14. „Arhivski dan”

U Velikoj vićnici Varoške kuće održan je skup 14. „Arhivski dan”. Prema rićima direktora Istorijskog arhiva Subatica Stevana Mačkovića deset izlagača pridstavilo je svoje radove na temu „Kome triba arhiv?”:

– Opet se u ovim jesenjim danima okupljaju arhivisti iz zemlje i inostranstva, doduše ovoga puta samo iz Mađarske, kadgod su dolazili i iz drugi zemalja, iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, a i sad zbog situacije nemamo kolega. Ukupno je bilo jedanaest prijava, al smo imali jedno otkazivanje. Svake godine odaberemo jednu temu koja je zajednička za sve i probamo diskutovati i raspravljamo na tu temu. Ovoga puta tema je retorička, al triba bit i konkretna. Pitanje je kome triba arhiv? Odgovor ukoliko je vrlo jasan el jednoznačan. Arhiv triba svima el arhiv ne triba nikom. Izmed te dvi krajnosti se digod nalazi i odgovor na to pitanje.

Prema rićima direktora Istorijskog arhiva ovu ustanovu godišnje positi oko 1.100 stranaka.

Dan MZ „Novi grad”

Dodilom zafalnica policijskom službeniku i zaposlenima vrtića Pridškulske ustanove „Naša radost” obiluzen je Dan MZ „Novi grad”, 10. oktobar. Vrtić „Neven” i policijski službenik Aleksandar Horvat dobili su zafalnice za uspišnu saradnju sa ovom misnom zajednicom. U ime lokalne samouprave dobitnicima je čestitala Jasmina Stevanović, sekretar Sekretarijata za društvene dilatnosti.

Policijski službenik Aleksandar Horvat zafalio se na nagradi koja mu je uručena:

– Sa MZ „Novi grad” kontaktiramo na dnevnoj bazi. Održavani su sastanci, gledali smo nek bude prisustvo što više varošćana kako bi sagledali probleme, da vidimo i njihova mišljenja, stavove u odnosu na policijsku upravu i na sve.

Tehnički direktor Pridškulske ustanove „Naša radost” Veljko Vojnić zafalio je takođe na nagradi u ime zaposleni u vrtiću „Neven”:

– Danas nas okruživa jedan kišni i sumorni dan, al vam možem kazat da je za nas u Pridškulskoj ustanovi „Naša radost” sunčan i veso dan, s obzirom da nam je stiglo priznanje za naš vrtić „Neven” od strane MZ za rad s dicom, za požrtvovanje, za napore i sve što činimo.

Ova MZ svake godine dodiljiva zafalnice zaslužnim varošćanima i ustanovama.

Obiluzena „Dičija nedilja” pod sloganom „Dite je dite da ga volite i razumite”

Nizom programa i aktivnosti od 4. do 10. oktobra tradicionalno je obiluzena „Dičija nedilja” pod sloganom „Dite je dite da ga volite i razumite”.

Jasmina Stevanović, sekretarka Sekretarijata za društvene dilatnosti, istakla je značaj održavanja manifestacije na svečanom otvaranju koje je uprilićeno u ponediljak, 4. oktobra, u centru varoši:

– Mi smo se ko lokalna samouprava potrudili da ne samo ove nedilje

neg kroz cilu godinu i uopšte, mirama s naše strane doprinesemo nek nam dica budu centar svita i da na razne načine pomognemo nek njeva prava budu ostvarena, da se svi zajedno volimo i razumimo i da kroz te mire podrški školama pokažemo i na dilu da su nam dica zaista centar svita.

Dica su u pripremljenom programu uživala, a kako kažu svake godine se ovoj manifestaciji naročito raduju:

– **Ove nedilje u školi pravimo s bakama lutkice, imamo sportski dan, i pivali smo pismice. Idemo na igrališta, crtamo, baš je zanimljivo** – kazala su dica.

Na svečanom otvaranju manifestacije učestvovala su Osnovne škole „Matko Vuković” i „Ivan Goran Kovačić” puštanjom balona u nebo na kom su napisali svoje želje.

Međunarodni misec borbe protiv raka dojke

Oktober se obilježava u mnogim zemljama svita ko Međunarodni misec borbe protiv raka dojke kako bi se skrenila pažnja na rasprostranjenost ove bolesti i podigla svist o značaju prevencije i ranog otkrivanja. Rak dojke vodeća je maligna bolest kod žena u svitu. Jedna od 4 maligne bolesti kod žena je karcinom dojke.

Prema riječima doktorice **Nade Kosić Bibić**, koordinatora za skrininge, Srbija je po broju obolili žena slična drugim zemljama u regionu, međutim, po stopi smrtnosti ne:

– **Kad divanimo o Severno-bačkom okrugu u 2018. Godini, na žalost, stope obolijavanja i smrtnosti bile su štogod više od nacionalnog prosika, al u posljednjoj obrađenoj godini, odnosno za 2020. godinu smo se potrudili nek bar iz kaki rutinski podataka iznesemo bar nike približne podatke. U 2020. godini s ovom dijagnozom ličeno je 112 žena u subatičkoj bolnici. Ostvareno je ukupno 368 epizoda ličenja, što znači da je svaka ova žena bar 3 el 4 puta hospitalizovana u toku 2020. godine, 53 žene su, na žalost, izgubile bitku zbog raka dojki.**

Milica Pečerić, pridsidnica Udruženja varoščana „Jedna nuz drugu”, istakla je da se udruženju obraćaje sve mlađe žene te se posli 18-te godine jedared misečno već savituje samoprigled koji:

– **Naše su aktivnosti usmirene sad čak i na jako mlađe divojke. Mi smo štampali brošuru putom koje se one mogu upoznat na dobar način sa samoprigledom. Uključile smo i subatičke sridnje škole kako bi divojke što ranije počele vodit brigu osim o svom izgledu i o svom zdravlju koje je zdravo važno sačuvati.**

Povodom obilježavanja oktobra miseca posvećenog prevenciji raka dojke Zavod za javno zdravlje Subatica i Udruženje varoščana „Jedna nuz drugu” u partnerstvu sa Domom zdravlja, Apotekom Subatica, Opštom bolnicom Subatica, Crvenim križom i Društvom za borbu protiv raka varoši Subatice u centru varoši 1. oktobra održali su šetnju/trku za zdravlje pod parolom „Snažnije zajedno”, promotivnu akciju u prostorijama Crvenog križa i Akciju provire interakcije likova u terapiji obolili žena u Apotekama Subatica.

Podrška majkama nek doje svoju dicitu

U atrijumu Hotela Galerija održan je skup u organizaciji Centra za unaprijeđenje zdravlja i prevenciju bolesti s polivalentnom patronažom Doma zdravlja Subatica povodom Nacionalne nedilje promocije dojenja.

Kako je **Samira Čurtić**, glavna sestra Patronažne službe kazala, skup je organizovan sa ciljom da se pruži podrška ženama koje tek tribaje postat majke kako bi dojile svoje bebe:

– **Koliko je značaj dojenja za zdravlje diciteta, a pri tom i za zdravlje**

majke to su pokazale naše majke u Subatici. Na osnovu jedne ankete koju smo mi uradili na uzorku od 1.300 žena, to su bile majke koje smo anketirali, a porodile su se digod izmed šestog miseca 2019. godine i drugog miseca 2021. godine. Na osnovu te ankete dobili smo podatak da digod priko 20 posto ti majki doji priko godinu dana. Najčešći razlog pristanka dojenja je povratak na poso.

Milana Rnjak Vidović, majka četvorogodišnje čeri i sina od tri nedilje, došla je na skup da prinese svoja pozitivna iskustva što se dojenja tiče:

– **Poručila bi drugim majkama nek se trude, suštinski da je dojenje stvar upornosti i ponude i potražnje. Koliko dite sisa, toliko se mlika stvar. Mislim da je suština da je taj početak, možda prve tri, četiri nedilje izuzetno težak, al ukoliko tad budete uporni, zaista je posli mnogo lakše. Nema flašica, uvijek je temperature koje treba, u svakom momentu možete stat da omogućite dicitu ono što je nazdravije i najbolje za njega.**

Kako je majčino mliko najbolja i najzdravija opcija rane za dite, pedijatri, patronažne sestre, i ginekolozi pozvali su na skupu sve žene kojima je podrška dojenju potrebna da im se obrate.

K. S.

U slavu 13. novembra 1918.

U okviru programa koji čuva sicanje na novembarske dane 1918. godine i oslobođenje Subatice u Prvom svitskom ratu, od 10. do 13. novembra, u organizaciji Srpskog kulturnog centra „Sveti Sava”, Bunjevačkog kulturnog centra, Bunjevačke matice, Grada Subatice i Udruženja ratni dobrovoljaca 1912-1918. godine i njevi potomaka i poštivalaca, biće organizovana i tradicionalna Svečana akademija „Brača uvek – uvijek zajedno”, 12. novembra, u 19 sati, na sceni „Jadran”.

Za 10. novembar (19 sati, SKC „Sveti Sava”) zakazan je program „Portreti znameniti ličnosti iz doba prisajedinjenja Vojvodine Kraljevini Srbiji 1918.”, 11. novembra (19 sati, SKC „Sveti Sava”) biće pridstavljena knjiga „Apotheza Nj. V. Kralju Petru I Karađorđeviću”, dok će 13. novembra, u 10.15 i u 10.30 sati bit položeni vinci na spomen ploču na Železničkoj stanici, odnosno na spomenik palim junacima u oslobodilačkim ratovima 1912-1918. godine.

Komemoracija žrtvama 1944. i 1945.

Na Senčanskom groblju, na parceli br. 44, kod spomenika „Ptica slomljenih krila” održana ekumenska liturgija i svečana komemoracija žrtvama iz 1944. i 1945. godine.

Med onima koji su odali počast žrtvama bili su i pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **dr Suzana Kujundžić Ostojić** i **Nikola Babić**.

BEIC „AMBROZIJE ŠARČEVIĆ” DOBIO SRIDSTVA ZA PROJEKAT

Bunjevački jezik – moj maternji jezik

Pridstavnicima organizacija, udruženja i ustanova nacionalni manjina potpisali su 19. oktobra ugovore za finansiranje projekata i programa iz oblasti obrazovanja. Od ukupno 137 pristigli projekata i programa na konkurs, koji su imali za cilj unapređenje obrazovanja pripadnika nacionalni manjina, prihvaćeno je 78. Sridstva su raspoloživa iz Budžetskog fonda za nacionalne manjine u 2021. godini u ukupnom iznosu od 30 miliona dinara. Konkurs je realizovan po peti put, a po prvi put od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

Kako je prilikom potpisivanja ugovora istakla **Gordana Čomić**, ministarska za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, demokratija i manjinska prava su vrednosti koje su nesporne po Ustavu i nesporne za sve one koji žive u Srbiji, al nema primene demokratije i izgradnje manjinski prava bez novaca, bez obzira dal se nacionalni saviti nacionalni manjina finansiraje direktno el priko Budžetskog fonda.

– Skroman iznos Fonda, s nadom da će bit bolje naredni godina, za udruženja, ustanove, za sve one koji konkurišu za to da bi se taj novac utrošio na primenu vrednosti koje imamo u Ustavu i primenu praktične izgradnje manjinski prava. Naša je posebna radost što jedan dobar dio ti projekata pridstavlja interkulturalni, multikulturalni, većinsko-manjinski programa koji u svojoj prirodi kaže: mi smo manjina, mi živimo zajedno s većinom,

ovo je naša kultura, naši običaji, ovo smo mi i želimo nek o tom šta smo mi, ko smo mi, više zna većina – istakla je tom prilikom ministarka Čomić, te dodala da je upravo to cilj ministarstva, da se, bez obzira na male iznose, većinska zajednica što više upozna s blagom koje pridstavlja zajednička kultura, istorija, različiti jezici, al zajedničko nasliđe sviju koji više liče po geografiji neg po etničkom poriklu.

Med projektima za koje su odobrena sridstva je i projekat Bunjevačkog edukativnog i istraživačkog centra „Ambozije Šarčević” - „Bunjevački jezik – moj maternji jezik, gramatička i pravopisna pravila” s iznosom od 485.000 dinara. Pomenut projekat ispid bunjevačke zajednice u skladu je s ciljevima i kriterijumima konkursa, a doprinosi obrazovanju bunjevačke nacionalne zajednice.

– Namira je da se od ovi sridstava napravi gramatika za sridnjokulce. Ova nam sridstva, u

svakom slučaju, jako puno pomažu jel ji nismo imali pridviđene u finansijskom planu, nit u bilo kom drugom načinu finansiranja. Ovom prilikom se zafaljavamo mogućnosti da se konkuriše na posebnom Budžetskom fondu i nama koji nemamo drugu matičnu državu jel su nam taka sridstva posebno važna kako bi odradili projekte koje na drugi način ne bi mogli – istakla je u ime Centra, posli potpisivanja ugovora, **dr Suzana Kujundžić Ostojić**.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog izrazilo je nadu za pozitivne ishode odobreni projekata i programa, jel kako je istakla i ministarka Čomić, ovim konkurom je ministarvo pokazalo da je alat nacionalni manjina u Srbiji i da su upravo nacionalne manjine te koje tribaje kazat šta je to što se treba dogodit u Srbiji kako bi se bolje razumili i zajednički uživali u različitostima.

N. S.

PROSLAVA JUBILEJA UG „BUNJEVAČKO KOLO” IZ SOMBORA

Bunjevačko kolo svojoj varoši

Kako smo i objavili u prošlom broju „Bunjevački novina”, Udruženje građana „Bunjevačko kolo” je obilježilo jubilej, odnosno dva jubileja – 100 godina od osnivanja somborskog „Bunjevačkog kola” i dvi decenije od reosnivanja.

Nakon što je u utorak, 5. oktobra, u Velikoj sali Županije održana svečana akademija, dan poslije, u Narodnom pozorištu u Somboru održan tamburaški koncert pod nazivom „Bunjevačko kolo svojoj varoši”. U okviru nastavke proslave u Narodnom pozorištu, u foajeu je otvorena izložba stari fotografija bunjevački porodica. Bila je to prilika da se na jednom mjestu vidi kako je kadgod živila jedna bunjevačka porodica, kroz zaustavljene momente vremena, s tačkama koje su za Bunjevce bile važne,

krštenje, prva pričest, kriznanje, proslave, prela... Drugi dio postavke činile su umitničke slike, urađene u, za Bunjevce karakterističnoj tehnici slame, sa motivima priznatijsvi somborski građevina.

– Slama – neprominjena je poput zlata, neznatno patinira i nikad ne blidi. Slike rade više-struko talentovane, kreativne, strpljive i vešte Bunjevke – bunjevačke pletislamke. Njevi prsti precizno slažu, savijaje, uklapaje, kroje, prošivaje, vezu, pletu, priplicu, tkaju i fiksiraje sastavne elemente na jednoj el više ravni. Na kraju procesa, dobija se blistav zlatno-žuti kolaž, asamblaž, slamena intarzija, reljef, el filigran... – istakla je, otvarajuć izložbu Ilonka Bogišić, slamarka Umitničke sekcije „Bunjevačkog kola”.

Ovom prilikom, porodica Kubatov je, ko rođendanski poklon „Bunjevačkom kolu”, uručila dvi stare fotografije iz vremena osnivanja „Kola” iz svog porodičnog albuma čime je upotpunila zbirku stari fotografija ovog udruženja.

Svečana manifestacija obilježavanja jednog vika postojanja Bu-

njevačkog kola, završena je tamburaškim koncertom „Bunjevačko kolo svojoj varoši” na kojem su nastupili somborski tamburaši, hor „Somborskog pivačkog društva”, pivačke grupe „Varošani i Varošanke”, te solistkinje Ana Parčetić, Anja Nedeljkov i Tamara Bačić.

B.N.

U LEMEŠU ZADOVOLJNI SLAMARSKO-SLIKARSKOM KOLONIJOM

Stvaranje i razmina vridnog iskustava

Septembar je u Lemešu pro- teko u znaku tradicionalne, sedme po redu slamarsko- slikarske kolonije „Lemeška jesen”. Rič je o tradicionalnom projektu, koji se održava ko završnica obim- ne proslave nacionalnog praznika „Dana Dužijance”, a posli održane kolonije i sleganja utisaka, **Stipan Budimčević**, pridsidnik BKC „Lemeški Bunjevci”, koji stoji iza orga-

nizacije, podvlači liniju pun zado- voljstva.

– **Nastavili smo s tradicijom ozbiljnog bavljenja umitnošću, kroz rad slamarskim tehnikama, al i kroz rad slikara na platnima. Drago mi je što smo imali veliko interesovanje slamara koji su nam stigli iz Sombora („Bunje- vačko kolo”), Subatice (KUD „Aleksandrovo”, „Lusa”), Baj- maka (BKC „Bajmak”), te Lemeša (BKC „Lemeški Bunjevci”). Sve zajedno, bilo je dvanajstoro učesnika u slamarskom dila kolonije, te troje u slikarskom dila**

– divani Stipan Budimčević, te u prvi plan ipak izvlači najjači utisak:

– **Posebno mi je drago što smo dali na značaju učešću mladi slamara, dice. Imali smo osmoro mladi učesnika iz Aleksandrova, Bajmaka i Lemeša. Niki od nji su uradili prvu sliku, niki drugu, treću, a prija svega, bili su dio Kolonije, vidili su kako mogu primenit svoja znanja, na osnovu nji pripravit lipse slike, al i usvojit nova znanja od stariji slamara, razminit iskustva.**

Domaćni su se potrudili mladim

učesnicima podilit i dio škulskog pribora, naravno, svi učesnici su dobili materijal za rad, a sad prios- taje da se to sve pokaže.

– **Planiramo još pripravit iz- ložbu koja će donet priliku da se vidi šta su to sve umitnici uradili. Ideja je da izložba bude krajom novembra el početkom decem- bra, sve zavisi od poznate epide- miološke situacije. Što se naši ak- tivnosti do kraja godine tiče, sva- kako planiramo učešće i na bo- žićnim izložbama, a dica poseb- no uživaje kad u škuli pravimo radionice izrade figura za božić- njake – dodaje Budimčević.**

Kolonija „Lemeška jesen” odr- žana je u bašči restorana „Kod

Ace”, a tokom rada umitnike je pozdravila i **Kata Kuntić**, pridsid- nica Odbora za kulturu u Nacio- nalnom savitu bunjevačke nacio- nalne manjine. Ona je tom prili- kom pofalila rad BKC „Lemeški Bunjevci” i posebno istakla značaj slamarstva ko dila izuzetne tradici- je bunjevačkog naroda na ovim prostorima.

Pomoć u realizaciji projekta Ko- lonije „Lemeška jesen” pružili su Pokrajinski sekretarijat za obrazo- vanje, upravu, propise i nacionalne manjine, Nacionalni savit bunje- vačke nacionalne manjine i Usta- nova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca”.

N. S.

UČESNICI

U slamarskom dila Kolonije učestvovali su Olga Kiš, Bosilj- ka Bekić, Marija Cerna, Roza- lija Kutí, Ksenija Vuković, Ilonka Bogišić, Sofija Stojano- vić, Gabrijela Bogdan, Marija Maričić, Cecilija Tomić, Đur- đina Graovac i Stipan Budim- čević, odnosno dica Martina Dujmović, Anastasija Mandić, Miljana Maluckov, Ana Marija Krunc, Ana Ivković Ivanđekić, Jasmina Mihaljević, Minea Sedlak i Alen Palfi.

Svoj doprinos radu Kolonije dali su slikari Ivan Šarčević Šar- rac, Marijana Mandić i Cecilija Miler.

DIČIJA UMITNIČKA KOLONIJA „BUNJEVAČKOG KOLA”

Žito – izvor inspiracije za umitnike

U organizaciji Udruženja građana „Bunjevačko kolo” u subotu, 30. oktobra, u galerijskom prostoru Udruženja, održana je sedma Dičija umitnička kolonija Likovne sekcije ovog Udruženja iz Sombora.

Kako javlja iz UG „Bunjevačko kolo”, najmlađi članovi Udruženja su tokom cilodnevnog druženja crtali i slikali, odgovarajući pri tom svojom maštom na temu ovogo-

dišnje kolonije – „Žito ko izvor života i umitničke inspiracije”.

Mlade umitnike je, o specifičnoj i tradicionalnoj ulozi žita u kulturi i običajima Bunjevaca, upoznala **Ružica Parčetić**. Koliko je motiv ravnice, žitnice, kosača i risara pri-

sutan u likovnoj umitnosti još od sridnjeg vika, članovima sekcije predstavila je mentorka **Ksenija Vuković**.

Drugi dio kolonije bio je rezervisan za bolje upoznavanje mladi likovnjaka sa slamarskom umitnošću. Talentovani mališani su se odlično snašli u kreativnom osmišljavanju svoji prvi minijatura te su izrazili veliko interesovanje za izradu predmeta od slame.

Dičiju likovnu koloniju „Bunjevačkog kola” podržao je grad Sombor, Kancelarija za mlade u okviru programa za dicu.

Radovi nastali na ovoj koloniji biće prikazani na obilježavanju tradicionalnog pridbožičnog praznika – Mikulaša, kad će mladim likovnjacima, nuz prigodan program, bit uručeni slatki paketići.

info i foto: UG „Bunjevačko kolo”, Sombor

ODRŽANA DIČIJA RADIONICA „JESENJA ČAROLIJA”

Dičije jesenjske radosti

Bunjevački omladinski centar, ko i svake godine, je u subatu, 30. oktobra, organizovo radionicu za dicu pod nazivom „Jesenja čarolija” vezanu za temu izrade dekoracija od bundeve i slame u prostorijama privatne škole „Gaudeamus” u Subatici. Moderatori ove dičije radionice bili su **Marija Bošnjak** i **Stipan Budimčević** koji su dicu upoznali s tehnikom izrade dekoracija od bundeve ko i s tehnikom izrade ukrasa od slame.

– Cilj ovaki dičiji radionica je da se dica upoznaju s raznim tehnikama izrade i rada s različitim tradicionalnim materijalima s kojima se ritko susriću u školskim i vanškolskim aktivnostima. Naravno, da se upoznaju s običajom i kulturom Bunjevaca kroz moderno vrime – kazala je **Tamara Babić**, koordinator dičije radionice.

Izrada ukrasa od slame je dugogodišnja tradicija Bunjevaca sa severa Bačke.

– Dugo godina radim s dicom di ji upoznajem s raznim tehnikama pletenja slame i naravno s izradom predmeta i slika. Veo-

ma su zainteresovani i pridani u radu na ovakim dičijim radionicama di se uvijek trudimo prinet

njim što više znanja kako bi oni upotrebili svoju maštu i vištinu napravivši svoje slike i ukrase od slame – kazo je **Stipan Budimčević**, poznati lemeški slamar.

U ovoj radionici učestvovala su

dica iz OŠ „Ivan Goran Kovačić” i OŠ „Sonja Marinković” iz Subatice, ko i dica pridškolskog uzrasta. S obzirom na trenutnu epidemiološku situaciju radionica se održala nuz propisane mire zaštite. **T. B.**

U OŠ „IVAN MILUTINOVIĆ” REALIZOVALI PROJEKAT „MALCI – DIGITALCI”

Internet je koristan, al nosi i rizike

Danas živimo u svitu u kojem gotovo ne možemo zamisliti dan bez modernih tehnologija, bez računara, „pametnih” telefona i interneta. Jeste, takvi sviti nam omogućavaju da poslove obavljamo lakše i brže, budemo u kontaktu s onima koji su daleko, pronalazimo odgovore na tušta pitanja... Takođe, živimo u svitu u kojem dica odrastaju na sasvim drugi način u odnosu na starije generacije, jel prid sobom imaju neslućene mogućnosti, ali i velike potencijalne opasnosti.

Kako iskoristiti moderne tehnologije, kako iskoristiti prednosti interneta, a opet, kako ne upasti u „klopke”, samo su dio tema obuhvaćenim projektom „Malci – digitalci” u Osnovnoj školi „Ivan Milutinović” iza kojeg stoje učiteljice **Sladana Marković Štetak** i **Sanja Dulić**.

U divanu s učiteljicama saznajemo kako je projekat nagrađen na konkursu #DigitalnaEkspedicija-Izazov kojeg su raspisali Zavod za unapređenje obrazovanja i vaspitanja (ZUOV), Zavod za vridnovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja (ZVKOV), „Propulsion” i Inicijativa „Digitalna Srbija”.

Kako ističe Sladana Marković Štetak, izazov se provodi u okviru Inicijative za novu medijsku i digitalnu pismenost (Nova pismenost), u partnerstvu s Američkom agencijom za međunarodni razvoj USAID.

– Projekat ima za cilj povećanje digitalne pismenosti kod djece i mladi, upoznavanje šta je to

Sladana Marković Štetak kaže kako je važno internet koristiti na bezbedan način

internet, kako ga pravilno i bezbedno koristiti, komunicirati, slat poruke i postavljati sadržaje. U skladu s tim na već postojećem sajtu <https://mudrice.wordpress.com/> postavile smo, zajedno s dicom, zdravo korisne objave, igrice i testove za proveru znanja. U narednom periodu ćemo promovirati ove aktivnosti putem školskog sajta, Fejsbuk stranice i samog sajta Mudrice – kaže naša sagovornica.

Prema riječima Sanje Dulić rad na projektu nikako nije gotov. Forma je taka, a i obim tema, da se može uvijek dopunjavati onim što dica znaju.

– Sad smo, zajedno s učenicima, bili fokusirani na teme bezbednosti na internetu, ali i na to kako se koristi internet. Takođe, uradili smo intervju sa Igorom Jurićem iz Fondacije „Tijana Jurić”, pravili smo video sadržaje, učenici su predstavljali aplikaci-

je... Svi naši đaci mogu pristupiti sajtu, ali i svi oni koji su zainteresovani za ove teme.

Ovakvi projekti imaju podršku čitave škole, a kako divani Ivan Stipić, direktor OŠ „Ivan Milutinović”, današnja dica prid sobom imaju sasvim nove izazove u odnosu, na primer, njegovu generaciju.

– Ranije generacije su se susretale s internetom s određenim životnim iskustvima, na primer, da se vrata ne otvaraju nepoznatim ljudima, da se ne primaju pokloni od nepoznatih ljudi na ulici... Danas su dica na internetu već kad prohodaju, a opasnosti su tu. Takođe, internet je sjajan izvor informacija, ali u tu treba znati razlikovati koje su informacije validne.

Sama dica priznaju kako već od prvog/drugog razreda koriste i internet, razne aplikacije, igrice. Tako Damjan Bačić ističe kako je naučio da na internetu treba bit

pažljiv, jel u suprotnom može biti veliki problem. Nepoznatim osobama se nikako ne šalju brojevi telefona, adrese... Danijel Šarčević je zainteresovan za razne aplikacije, učestvovao je u izradi sadržaja za sajt, a priznaje da internet koristi za pritrugu i igrice. I Dejana Saulić upozorava na opasnost diljenja broja telefona i adrese, dok internet koristi za „jutjub” sadržaje i igrice, dok se Ivan Ostrogonac i Marija Vukov slažu da je, bar dicit, teško priznati koji je profil na internetu pravi, a koji je lažan, te da internet najviše koriste da bi se sigurali, ko i da će im naučno pomoći da budu bezbedniji.

Kako smo i kazali na početku, živimo u digitalnom svitu, sadržaj koji se nalazi na internetu je neograničen, ali to ne znači da je uvijek pouzdan. Zato je poruka da „malce – digitalce” da svakoj informaciji i svakom novom kontaktu pristupe bar malo opreznije. N. S.

U TOKU JE DRUGA GODINA KAKO SE U SRIDNJIM ŠKULAMA U SUBATICI PRIDAJE BUNJEVAČKI

Prijave još moguće

U toku je druga škulska godina kako se predmet bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture pridaje i u sridnjim školama u Subatici. Dosad je ove godine predmet izabralo malo priko dvadest đaka, a kako divane iz Odbora za obrazovanje u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine i samom Savitu, svi oni koji se sad moždar žele upisat na bunjevački, nije kasno.

– Svi oni koji su moždar tek čuli za ovu mogućnost, još se mogu uključiti u nastavu. U svojim školama kod pedagoga moraje zatražiti anketni listić, a poslije se javiti dalje, razrednom starešini, el direktoru, kako je već u kojoj školi – divanila je dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica NSBNM, na prvom sastanku s učenicima sridnji škula koji je održan početkom oktobra u Politehničkoj školi u Subatici.

Tom prilikom su učenici dobili dio potrebnog škulskog pribora, a mogli su se i upoznat s planovima za ovu godinu.

– S obzirom na stanje u društvu i školama u korona eri, u principu smo zadovoljni. Da je situacija drugčija, virujem da bi bilo više đaka, al je dobro da i ima i ovoliko, da nastava traje. Bilo je i iznenađenja, u nikim školama nam se prijavilo više dice u odnosu na prošlu godinu, tako da moramo bit zadovoljni, ipak je ovo tek druga godina. Tušta dice se boji da će im ovo biti još samo jedan dodatni napor što se učenja tiče. No, nije tako, to najbolje znaje dica koja su bunjevački imala u osnovnim školama. Trudimo se pripraviti njim zanimljive sadržaje, koji pomažu u upoznavanju s jezi-

Melisa Vilov

kom, kulturom, istorijom i tradicijom bunjevačke zajednice – dodaje pridsidnica Savita.

Radi se u kombinovanim, a opet manjim grupama. Spajaje se učenici iz dvi škole, a triba usaglasiti termine kako kome pasira zbog nastave u školama. Postojala je i opcija da se časovi izvode subatom, al je to otpalo zbog oni učenika koji putuju.

– Svakako planiramo i dalje dicitu izvoditi iz učionica, obalaziti zanimljive destinacije, kako u varoši, tako i šire. Na primer, zašto ova dica ne bi došla na bunjevačko prelo i vidila uživo kako mi čuvamo ovu tradiciju. Tako će im bit sigurno zanimljivije neg u škuli učiti o prelima. Na kraju moram podvući kako virujem da ovaj predmet u sridnjim školama, ko i u osnovnim, ima svoju buduć-

nost, a kako vrijeme bude prolazilo, biće sve više i više đaka.

Prema ričima Jadranke Tikvicki, pridsidnice Odbora za obrazovanje u NSBNM, ove godine, zasad, bunjevački uči 22 đaka iz četiri sridnje škole, a najveći broj stiže iz Hemijsko-tehnološke škole.

– Prošlu škulsku godinu smo počeli s velikim ambicijama i planovima, a mogli smo uraditi moždar samo trećinu – situacija s korona virusom, koja je i dalje aktivna, je uradila svoje. Tili smo obać više mesta, bolje upoznat naše velikane, jel je to dicitu, nuz jezik, moždar i najzanimljivije. Dica žele i vole kreativnu nastavu, vole priliku kad mogu štogod naučiti i van učionice.

S dicom će, ko pridavač, raditi i Melisa Vilov. Kako kaže, ovo nisu klasični časovi, na kojima je teorija u prvom planu.

– Akcenat će bit na jeziku, na učenju o tradiciji i kulturi Bunjevaca. Prilagodit ćemo se situaciji kaka god bila, a sve kroz saradnju s dicom, jel nam je važno nigovati i razvijati njeva interesovanja.

Učenici su željni novi znanja o tradiciji naroda kojem pripadaje,

željni upoznavanja, druženja... Tako Bojan Francišković iz Politehničke škole samo nastavlja ono što je učio na časovima bunjevačkog u osnovnoj škuli.

– Nisam oma znao da je počela nastava i u sridnjim školama, javio mi je drug, pa sam se oma prijavio. Očekivam da časovi budu zanimljivi, da nam ovo bude baš interesantan predmet.

Andelo Lalić dolazi iz Tehničke škole „Ivan Sarić“, a za njega je pohađanje ovog predmeta štogod što je logično.

– Na žalost, dok sam bio u osnovnoj škuli nisam imo prilike ići na bunjevački. Kako dolazim iz bunjevačke porodice, želja mi je nigovati bunjevački jezik. On se polagano gubi, to se ne bi trebalo dešavati, a ni neće, ako bude mladi koji će ga i dalje čuvat.

Što se Denisa Tereka tiče, njemu je ovo prilika saznati štogod više o maminoj tradiciji.

– Nastavu pohađam na mađarskom jeziku, al, pošto mi je mama Bunjevka, odlučio sam naučiti štogod više o tom narodu. Činilo mi se interesatno, i evo me.

N. S.

U DIČIJEM POZORIŠTU U SUBATICI PROSLAVLJENA „DIČIJA NEDILJA”

Program za svu dicitu varoši

Nuz obavezno podsicanje na prava i obaveze dicitom „Dičije nedilje”, u bunjevačkoj zajednici su se potrudili pripremiti program koji će biti zanimljiv kako za dicitu iz ove zajednice, al i za sve ostale, pa je i ove godine pripremljen pravi multinacionalni program.

Iza organizacije stao je Bunjevački edukativni i istraživački centar „Ambrozije Šarčević”, nuz podršku Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, te podršku Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca”.

– Nastavljena je praksa od prije dva godine da dicitu poklanjaje

ciloj varoši jedan program koji je multinacionalnog karaktera. Di-

ca deklamuju na svim onim jezicima koji se u Subatici nalaze u službenoj upotrebi. Nuz saradnju s KUDŽ „Bratsvo” prikazane su narodne igre, a interesantan je bio i nastup najmlađih članova Subatičkog tamburaškog orkestra – divani dr Suzana Kujundžić Ostojić, u ime organizatora.

Ona dodaje i da su se pozivu da učestvuju u ovakom programu svi rado odazvali.

– Dobro je da ovako zajedno saradivamo. Kad je bilo divana u

Skupštini oko uvođenja bunjevačkog jezika u službenu upotrebu, mnogi odbornici su divanili kako su, živeći u Subotici, dobro čuli da se u njoj divani i bunjevački. Upravo zbog tog, da bi naši mali sugrađani izrasli u ljude kaka smo mi danas, moramo im pružiti šansu da od mali nogu nauče i čuju jezike koji se ravnopravno koriste u našoj varoši. Jel, med pravima dicitu su svakako i jezička prava.

Značajan dio programa nosili su

ŠKULA KRENILA NORMALNO

U periodu kad je održana „Dičija nedilja” bilo je zanimljivo saznati kako teku školski dani u novoj školskoj godini.

– Što se predmeta bunjevačkog jezika s elementima nacionalne kulture tiče, imamo oko 270 učenika u osnovnim školama i zadovoljni smo. Nastava je ove godine krenila nor-

malno i za ovaj predmet, odnosno imamo neposrednu nastavu, direktno radimo s dicitom, što je i lipše i bolje, kako dicitu, tako i nama koji radimo s njima – kazala je Jadranka Tikvicki, predsjednica Odbora za obrazovanje u Nacionalnom savetu bunjevačke nacionalne manjine.

foklorci „Bratstva”, a od nji saznajemo kako su jedva čekali da ono što uče pokažu svojim vršnjacima.

– Pripravljali smo se za ovaj nastup oko mjesec dana, a našim drugarima pokazali smo bunjevačke igre, al i mađarske igre, Jovicu, Gružu, Posavinu... – divani Zvezdan Knjur, a Anja Šimoković nastavlja:

– Imali smo više nastupa tokom „Dičije nedilje”, a drago mi je što sam mogla igrati s drugarima na sceni i prid drugarima u publiku.

Pismice na srpskom, bunjevačkom, mađarskom i hrvatskom jeziku deklamovali su **Nikolina Đukić**, **Mihajlo Vlahović**, **Marton Miškolci** i **Tanja Stantić**, dok su voditeljsku ulogu podilili **Elena Suknović** iz Tavankuta i **Marta**

Aroksalaši, direktorica „Dičijeg pozorišta” di je i održan program u okviru „Dičije nedilje”.

Ko uspomena, makar kratka i slatka, osto je medenjaka kojeg je

krasio logo ovogodišnje „Dičije nedilje” u bunjevačkoj zajednici, nasto na osnovu crteža **Andele Stojanović** iz OŠ „Ivan Goran Kovačić”.

N. S.

NAŠA SARADNICA MAJA RUDINSKI ODLUČILA SE ZA NOVE IZAZOVE

Šta očekivam od Beograda

„Častio sam svoju staru pisacu mašinu novom crnom vrpcom i izvukao otkucani tekst. Posle čitanja, Beograd mi se toliko dopao, da bih čak i sam, rado živeo u njemu. Da mi daju milion dnevnno!”

Momo Kapor, 011

Svi imamo trenutke kad se naše misli naprosto pritvore u narativni glas koji nas asocira na pridstojeće poglavlje naših života. Za mene, u poslednje vreme, pripovetka počinje s rečenicom: „U rupi u zemlji živio je hobot.” Osim Fruške gore i Avale, sumnjam da ću videti usamljenije planine, a let na orlovim krilima, sasvim sigurno zaminiće „Lasta”. Ipak, avantura je gotovo jednako opipljiva pod prstima, ko kad okrenete prvu stranicu knjige koju

ste već dugo iščekivali pročitati.

U potrazi za edukacijom, zaposlenjom i nadom u razvitak vištine ekonomičnosti, koja mi nikad nije bila jača strana, priselila sam se u Beograd. Prid polazak, koferi su bili spakovani, cviče zaliveno, pegla isključena, međutim, teško je bilo oprostiti se od porodice ukoliko se nisi često razdvajali od nje. Daleko od tog da nikad nisam samostalno napuštala porodični dom. Letela sam avionom, plivala u ledenom planinskom jezeru, izgorila na plaži, al je bilo sasvim neobično otići u novu sridinu sa saznanjem da se nikoliko meseci neću sustriti sa svojim najbližima. Doduše, živimo u 21. veku, dobu privilegija koje nam pruža moderna tehnologija, tako da video susreti mogu bar do nike mire prikriti daljine.

Šta očekivam od Beograda?

Očekivam moje cimerke koje stoje na peronu autobuske stanice i mali stan nadomak Knez Mihajlove. Očekivam prikazivanje „Kazablance” u sali Kinoteke, Studenjak i Kalemegdan. Očekivam vožnje trolom i prilazak priko Brankovog mosta, ko i povratak natrag. Očekivam pomalo sive prašnjave ulice, koje u društvu odabrani i nuz pomoć sunčevi zraka, ne diluju toliko turobno u nediljno poslipodne.

Moždar je važnije pitanje, šta Beograd očekiva od mene?

On očekiva da ne kasnim s kirijom i da ugasm sijalicu kako bi štedila struju. On očekiva da ostanem gladna ukoliko zaboravim skuvat užnu i izgužvana ukoliko smetnem s uma opeglat veš. Oče-

kivaće da radim vridnije i više neg dosad, da ne prispavam pet alarma i ne kasnim na radno mesto. Da sidim u čitaonici satima i ponavljam gradivo za ispite. Očekiva da rano ujutru, makar bila izuzetno lina, prošetaćem kera po komšiluku i posli se vratim u krevet. Očekiva od mene da ne šetaćem ulicom nogama, a glavom u oblacima, očekiva od mene da više ne budem dite.

Život u velikom gradu iziskiva velike žrtve, al i donosi velika zadovoljstva. O Beogradu sam znala samo iz pripovetki prijatelja, Momini romana i „Boljeg života”, a iz sopstvenog iskustva, doneću zaključak dal je za razvoj karaktera zaista esencijalno izaći iz udobnosti rodnog grada. Zato poručivam Beogradu: „A sad je na nas dvoje red!”

Maja Rudinski

ODRŽAN IZBOR „VILA VINA” NA MAJKINOM SALAŠU

Pobida lipote i mladosti

Naša Bunjevka Ankica Orčić Utornik i drugi put je stala iza izbora „Vila vina”, ko i iza izbora „Mali vilenjak”, pa se mož kazat kako ova akcija polagano, al sigurno, prilazi u tradiciju.

– Izbor je održan 16. oktobra, na Majkinom salašu, a pripuna sala je pokazala koliko je veliko interesovanje za ovaki vid druženja. Na takmičenju je učestvovalo 7 divojaka i 19 dice, učesni-

ci su nosili modele „Kreativa” i „Buukotekst”, program je svečano otvorio Zoran Jojić, zaminik gradonačelnika Berana, dok su u žiriju bile Suzana Mančić, Ivan Nikčević, Aneta Farago i Zoran Jojić – divani Ankica Orčić Utornik koja je i vodila program, nuz Milenu Đumić.

Krunu „Vila vina” ponela je Anđela Radulj iz Beograda, pratilje su bile Milena Žužić i Ana Marija Borić, kod je kod dice pobeđnik Aleksa Nikolić iz Novog Sada.

– Svi učesnici su, nuz podršku naši sponzora, dobili lipe nagrade, kod dice su svi dobili lente, a lentu „Vilenjak hrabrosti” zaslu-

U BKC „BAJMAK” NASTAVLJAJE S TRADICIJOM

Bal za Svetu Katu

Kako javlja Branko Pokornić, počasni prid sidnik Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmak”, u ovom Centru nastavlja se tradicijom, pa će tako i ove godine organizovat „Bal za Svetu Katu”. Naravno, nuz stare tradicije moraće se primeniti i nove, odnosno, organizatori najavljuju kako će sve bit organizovano nuz aktuelne mire u borbi protiv epidemije.

– Program pripravlja se za subatu, 20. novembar, od 17 do 22 sata, nuz apel našim gostima nek poštvajave sve propisane mire i nek vode računa o sopstvenom zdravlju i zdravlju drugi. Pripravlja se prigodan program, večeru, a biće tu i tradi-

cionalna tombola. Kako je to i običaj, posebno ćemo nagradit sve Kate, Katarine, Katice... koje nam tog dana budu dragi gosti u prostorijama KPD „Jedinstvo-Edšeg” – divani Pokornić.

Ovim programom se BKC „Bajmak” uključiva u obilježavanje nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Velike narodne skupštine”.

– To je važan datum za nas, Bunjevce, pa uvijek koristimo priliku podsiti se tog vrimenta i naglasiti koliko je to značajan datum na nas – dodaje Pokornić.

Sve informacije se mogu dobit na telefone 065/406-32-99 i 063/767-3008. N. S.

žila je naša mala sugrađanka Mila. Naime, nuz udruženje „Naše malo nekome je sve” iz Subatice, uključili smo se u akciji „Za Milin osmij”, pa je dio sridstava od kotizacije usmiren na ličenje male Mile – dodaje Ankica Orčić Utornik. N. S.

DOK MIRE ULAGANJA I ROD, PROIZVOĐAČI SE NADAJE DA ĆE PRONAĆ „MATEMATIKU” I ZA NAREDNE SEZONE

Brinu i rod i cina

Prija samo deset godina ulaganja u višegodišnji zasad jabuka, uzimajući u obzir stanje na tržištu, mogla su bit vraćena kroz proizvodnju za 4-5 godina. Danas je realnost drugačija. I dok se berba jabuka manje-više gotova, ostaje pitanje di i po kojoj cini će voćari moć prodat svoje proizvode. Oni „veliki” svoj put lakše će pronać, dok „mali” pored roda, beru brigu i oko plasmana. Po riječima **Perice Nimčevića** iz Đurdina, koji u svojem voćnjaku uzgaja četiri sorte ovog voća, rod nije loš, al bi mogo bit bolji.

– Evidentno je da je prinos daleko ispod onog od prošle godine kad je tušta rodilo. Nuz to što je jabuka slabije rodila, plod je generalno sitniji, a kad se tom pridoda i niža cina, jasno je da ova godina neće bit od oni koje ćemo pamtit – divani Nimčević.

Poređenja radi, prošlogodišnja otkupna cina za sortu „granny smith” bila je 30 dinara, a kako navodi naš sagovornik, njezina ovogodišnja cina ne prilazi 28 dinara, dok se cina za „ajdared” kreće oko 20 dinara, dok je lane bila 30.

– Što se prodaje tiče, uvijek sam se trudio rod pridat u roku od misec dana, al kako stvari stoje i kake informacije dobijamo, sve stoji, izvoz je upitan.

Ovdašnji voćari svoje proizvode prodaju mahom otkupljivačima za teritoriju Rusije. U nedostatku sopstveni hladnjača, to ispada najsigurniji poso.

– Otac ima priručnu hladnjaču od 15 vagona, al jabuka tamo

mož stat najduže do kraja godine, pa ostaje samo izvoz.

Neodgovarajući vremenski uslovi doprineli su slabijem prinosu, mrazovi u aprilu i visoke temperature tokom lita, i pored navodnjavanja, dovele su do tog da plod bude sitan, oštećen, a tamo di je pado led, oštećenja su još veća.

Kako navodi naš sagovornik prija osam godina, kad je podigo svoj

zasad, cine su bile daleko više. Međutim, u posljednje tri godine cina se stalno obara, pa ostaje pitanje umića kako ulagat u proizvodnju i život od nje. Jabuke gaji na par jutara crnice, a sav poso, sem berbe tokom koje nedostaje radne snage, obavlja sam. Ono što brine jeste činjenica da i pored ispunjeni uslova za subvencije, sve je teže finansirat nov ciklus proizvodnje. N. S.

BAJMAČANIN IVICA BERETIĆ UVIK NAĐE VRIMENA POSVETIT SE HOBIJU

Od stripa do zida

Iako ga je profesionalni put odveo u druge vode, **Ivica Beretić** iz Bajmaka ne odustaje od svoje ljubavi iz djetinjstva – iz hobija se bavi slikarstvom. Kadgod su to bili dižiji radovi, a sad slika di god triba, od platna, pa do zida.

– **Koliko mi seže sićanje, toliko seže i ljubav prema crtanju. Moji roditelji su pripoznali taj talenat, pa sam počeo ko dite crtati Diznijeve junake, Miki Mausa, Paju Patka... Kako sam ja rasto, tako se i moja ljubav razvijala, pa sam ko tinejdžer crto stripove, a kasnije su na red došla i platna – uvodi nas u pri-povitku Ivica Beretić dok završava jedan od najnoviji radova – reklamu na zidu na Somborskom putu.**

Otkrivamo da mu se sviđala alternativna tehnika koja je potekla iz stripa, podloga ja akvarel, a detalji se rade hemijskom olovkom. Taka tehnika je zanimljiva, al je vrimenski zahtivna, pa je poslidnji petnajstak godina Beretić vezan za akvarel na platnu.

– **Teme su raznorazne, lipe građevine poput Varoške kuće, rado slikam crkve... Priroda mi nije primarna tema, al je tu ko pozadina. Radio sam i dosta salaša ljudima koji to vole i kažu da im se sviđa. Iskreno, meni moji**

salaši još uvijek izgledaje ko radovi za likovno. Ono što me izrazito privlači jeste lipota žene i to volim slikat. Posebno me fasciniraje oči Andeline Džoli, taj „mačiji” pogled, pogled s pridumišljajom.

Njegovi radovi krasi fasade radnji, zabavišta... a kako je aktivan u KPD „Jedinstvo-Edšeg” iz Bajmaka radi i scenografije za pridstave, panoje, reklamne bilborde. Platno i zid su različiti, prija svega po gabaritu, al rad mora bit jednako lip.

– **Uvik prvo postavim skicvu olovkom, radi proporcije. Što se rada na zidu tiče, nekad bude problem kad si pored slike i radiš, pa se odmakneš i onda svatiš da nije štogod baš ispalo kako triba.**

Beretić kaže kako uvik posavituje naručioca posla oko tog kako triba izgledat slika na zidu, da ne bude „kičeraj”.

– **Ako vidim da kogod zahtiva da uradim sliku koja se mnogo razilazi od mog pogleda, onda se razidemo. Nije se to često dešava-**

valo, al neću potpisat sliku koja se meni ne sviđa.

Ko kogod ko se bavi slikarstvom iz hobija, kaže triba i nač balans između posla i zadovoljstva.

– **Ako štogod voliš, onda uvik**

možeš nač vrimena i nuz poso i drugi obaveza. No, držim se pravila da, ako u tom momentu nemam volje slikat, onda ni ne prilazim platnu, jel će i slika onda biti taka!

N. S.

Život naši pridaka nije bio ni malo lak, kad su došli u ove krajeve. Došli su prazne ruke, nisu imali ni redovnog alata, pa su sve ručno radili. Al su bili uporni u svojim namirama, da obezbede bolji život svoji potomcima. Krčili su pustare na ovim ravničarskim zemljama, virovali su u bolje sutra koje su upornim radom posli tušta godina i postigli.

Što se list duže drži, to se zima dalje pruži

Ušli smo u drugu polovinu jeseni, stigo nam je novembar misec, a s njim jesenjske kiše, magle i zalađenja ko i svake godine. Dani su kratki, veći poslovi su porađeni, al je na salašu uvijek bilo posla, samo što su se svakog miseca radili drugi poslovi koji prispiju. Vozila se kuružna i sadivala u badnjove, sotim se ranio zimi josag i ložilo u paorske peći. Kad pospada lišće, grabilo se da ne prizimi na travi. Stariji su kazali „Što se list duže drži, to se zima dalje pruži”. Lišće se nosilo u korlat el na njivu, nise palilo ko danas, ti dimovi su jaki, pa guše staru i bolesnu čeljad. O tim se kadgod većma vodila briga neg danas. Is-prija su salaše pomazali krečom i podvukli plašu, kreč je štiti zidove od jesenjski kiša i mraza, a moralo je bit i čisto za Svi svete.

Svi svete i Mrtvi dan

Prvog novembra slavimo Svi svete, cviče se gajilo na salašu, krizanteme i jesenjske ružice, a bilo je više fel i boja. Prid Svi svete se čistilo groblje i nosilo se cviče, a dan prija se postilo svim svetima. Taj su svetac naši stari zdravo poštivali i slavili sve svece zajedno. Na taj dan se nije ništa radilo. Ujtru se išlo u crkvu na svetu misu, a posli na groblje. To je porodični svetac, pa se kuvala svečana užna, svilena čorba, meso, salata od kupusa, a od kolača bundevara. Nije se išlo u goste, ni u komšiluk, nit je kogod dolazio.

Uveče, kad sva čeljad uđu u so-

bu, molila se krunica i litanije svim svetima. Ni mladi nisu nikud izlazili, nisu se pravile nikake igranke ni zabave. Ni šorom ni sokakom nije bilo svita napolju uveče, nise čula pisma ni graja ko u druge večeri. Mrtvi dan je 2. novembra, tog dana se spominjemo svi naši pokojni. Naši najmiliji koji su nas rodili, odranili, nigovali i vaspitali, al i svi drugi rođaka prijatelja i komšija, koji nam bili mili i dragi, pa su prišli u vičnost. Na Mrtvi dan ujtru se išlo u crkvu na svetu misu koja se služila za sve mrtve duše, a posli se išlo na groblje ako to nije bilo na Svi svete. Mrtvi dan je bio radni dan, obično se vozila kuružna i sadivala u badnjove i drugi poslovi se mogu radit, samo se sa zemljom nije radilo. Čerez poštivanja naši mrtvi koji počivaje u zemlji, nise oralo, kopalo ni sadilo, samo da se ne dira u zemlju. Uveče kad se namiri josag sva čeljad uđu u sobu, pa zapale 4-5 svića doli na zemlji isprid astala, pa kleknu i mole krunicu naglas, za sve mrtve duše. Na kraju se kaže: „Pokojoj vični daruj njim Gospodine i svitlost vična neka njim svitli da počivaje u miru”.

Kad prođe Mrtvi dan, onda se siko i kiselio kupus za zimu, a kiselila ga je svaka kuća, to je zimnica koja se kiselila brez sirčeta konzervansa i vinobrana. Domaćice su kazale da su nastaćile za cilu zimu C vitamima za svoju čeljad.

Kadgod su mrtve saranjivali većinom u rake, po jednog u raku, a čelo glave mali drveni križ, što znači da smo s križom živili pa ćemo po križu bit spašeni. Danas se većinom saranjivaje u grobnice di se mož saranit više generacija na jedno misto. Podignuta je kamen ploča, di su upisana imena svi koji su tamo saranjeni. Sad na ploču meću i slike pokojnika da se vidi kako su izgledali za života. Na groblje triba i dicu vodit, da na plo-

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA Blži se zima

či vide di su njim koreni i grane od koji su potekli. Mogu vidit kako su se zvali koliko su godina živili i kako su izgledali. Nek vide od stariji naše običaje, pa da mogli i oni pokazat generacijama koje dolaze sve te običaje, jel je sastavni dio života.

Srića u dicit

Kako se godina približava kraju, tako se naš život polagano al cigurno privodi kraju. Ko je imo više dice, tom je i starost bila lipša, jel di je više dice i mladi tom je i život veseliji. Kadgod su dica starije većma poštivali neg danas. Dobre savite su od nji čuli, a oni su njim u životu bili od koristi. Nikom nije ni na pamet palo da oca i mater da u dom, kad više nisu mogli radit, da tamo provedu ostatak života, odbaćeni iz svojeg salaša, i daleko od svoji najmiliji.

U kadgodašnje vrime stari i mladi su se zdravo većma slagali nek danas, valjda zato što su uvijek bili zajedno. Kadgod naši salašari nisu bili zaposleni u pridužecima, al su zato vridno radili i paštrili se skupit štogod imanja, ostavit svojoj dicit da ji imaje od čega izdržavat kad ostare, jel kadgod nisu imali penziju. Stari su uvijek u dobro sa svojim unučadima, uvijek su gledali da ji čime obraduju, dađu njim kakog šećera, smokve el rogača, a dica su se svemu obradovala. Kad su išli u dućan, dobili su koji novčić nek kupe štogod. A što je najvažnije uvijek su imali lipu rič za nji, rado su ji pomilovali po kosi i poljubili ji. Dica su to dobro ubardala pa su njim to višestruko vratila. Kad ostare i iznemognu, dica se uvijek našla tu da ji pitaje, kako su šta ji boli jel njim triba štogod, jesul gladni el žedni.

U jesenjske dugačke večeri, dolazile su i komšije da njim nuz divan i šalu skrate vrime, pa da se stari osičaju da nisu zaboravljeni.

Komšije su uvijek znale kake novosti, šta su čuli u varoši, el pročitali u novinama. A i stari su volili da kažu kaki doživljaj iz svojeg života.

Naši Bunjevci su bili pobožan svit, pa su se prid kraj života želili ispovidit, pričestit i primit posljednju pomast, koje obavi svećenik. Pa tako izmireni s Bogom i ljudima, spremni na posljednje putovanje. Smrti se nisu bojali, još su kazali ukućanima, kad umru nek ne kupuju vince i cviče, nek ne troše novce na to, bolje za te novce nek kupe štogod dicit.

Prija Drugog svitskog rata život za siromašnu čeljad je bio zdravo težak. Morali su radit kod grofova i veliki bogataša, teške poslove, a bili su malo plaćeni. Samo toliko da imaje štogod poist, obuć i obut.

Čovik koji nije imo nikog, dice, braće, sestara, kad ostari nije mog radit, išo je prosit od salaša do salaša. Izmoli očenaš, a domaćica mu da komad kruva, koje jaje, komad slanine, el sira. On se zafali i ode dalje. Drugi svitski rat je dono velike promine, od veliki baruna i bogataša je oduzeto zemlje i podiljeno sirotinji, osto je jedan maksimum. Jel u rat su išli siromašni, a bogataši se felmentovali.

Sveta Kata, snig za vrata

U novembru su muškarcu vezali metle, sirkove i korovske, s čim se melo lišće i snig kad napada, a kaže se: „Sveta Kata, snig za vrata”. Za mlade se pravile igranke i zabave do Svetog Andrije, onda počima sveto Adventsko vrime (Došašće) koje nas sića da je svit čeko obećanog Spasitelja 4 hiljade godina kojeg su u Starom zavitu navistili proroci. Pa i mi čekamo Isusov drugi dolazak na zemlju, koji će bit iznenada na svršetku svita. U adventu je zabranjeno veselje sa svirkom i svatovi, od Svetog Andrije do Tri kralja. Mladi su se zato družili i zabavljali i zaljublivali, al brez svirke i pisme. Tako je bilo u kadgodašnje vrime.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Prvog novembra slavimo Svi svete. Priko cijele godine slavimo kojikake svece, i to one koji su crkvene vođe i Papa proglasili svetima, i to obično na dan njeve smrti. Al ima i oni koje mi ode ni ne znamo, da su našli milost kod Boga, pa ji je Bog pridružio drugim svecima na nebu. A moždar je koga i od naši pridaka uzo za svece, jel kod Boga je sve moguće. To je velik svetac na taj dan se ništa ne radi, po crkvama se služe svete mise svima svetima.

Drugog novembra slavimo Mrtvi dan, kad se sićamo svi naši mili i dragi, koji su s ovog svita prišli u vičnost. Idemo na groblje i molimo za njeve duše, u molitvi se spomenimo i za one koji nikog nemaje, pa ni groba, koji su nestali u morima, izgorili, el raznešeni minama.

Svete Elizabete se spominjemo 19. novembra. Ona je bila ćer ugarskog kralja, život je započela u velikom bogatstvu u zlatnoj kolvki, a završila je u velikom siromaštvu. Kad je ostala udovica, pomagala je sirotinju udovice i nezbrinutu dicu. Dala je sagradit bolnicu za udovice i nezbrinutu dicu. Umrla je u velikom siromaštvu, al je našla milost kod Boga. Svete Ceci-

lije se spominjemo 22. novembra, ona je bila pobožna cura i zavitovala se vičnom divičanstvu. Al su je roditelji na silu udali za poganina, kojeg je Cecilija uspila obratit. Svetu Katu divicu i mučenicu slavimo 25. novembra. Kralj Maksim je progonijo kršćane, pa je tijo i Katu silom i glađu i udarcima prisilit da se odrekne vire i pokloni krivim bogovima. Al Kata je tako

mudro divanila da su se na njezine riči i drugi obratili, koji su je slušali. Na kraju je mučki ubijena, saranjena je na gori Sinaju. Svetog Andriju slavimo 30. novembra. On je bio Isusov apostol, bio je progonjen, i na kraju umro razapet na križu. Posli Svetog Andrije počima sveto adventsko vrime.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA Jesenjska užna

Čorba

1 domaći pivac
2 peršina
2 šargaripe
1 celer
1 glavica
crnog luka
polak kelerabe
komadić đumbira
vegeta.

Pivca očistit, isići na komade, oprat, metit u lonac u vodu koju vrije. Posli 10 minuta pomećat zeleniš, luk i 2 kašike vegete, pa poklopit i na laganoj vatri kuvat dok se meso ne skuva. Kad se meso skuva, procidit, pa u čorbu ukuvat domaće krpice.

Vruća salata

1kg kupusa
2 kašike ulja
2 kašike vode
2 kašike sirćeta
malo soli
1 kašika šećera
U labošku na ulje metit istrenican kupus, so i šećer, pa dinstat mišajuć dok kupus ne smekša. Kupus povadit iz tečnosti, dodat sirće, pa vruću salatu iznet na astal.

Pržen krumpir

1 kg krumpira
½ l masti
malo soli
češanj bilog luka

Krumpir očistit, isić na manje komade, pa pržit na vrojloj masti, kad počne rumenit krumpir povadit, pa u mast metnit kuvano meso. Malo posli meso povadit iz vrojle masti, pa pomećat na krumpir, malo posolit i posut sitno sickanim bilim lukom. Vruće iznet na astal.

Bundevara

½ kg tanki kora
1 kg zriłe bundeve

25 deka šećera
malo cimeta
malo ulja

Bundevu očistit istrenicat, dodat šećer i cimet, promišat na 2 tanke kore na kraj metnit bundeve pa uvit u rolnu i metit u podmazanu tepciju. Ponavljat dok se ne utroši kore i bundeve, pa gori namazat uljom i peći, dok ne porumene.

A. V. K.

KROZ KONCERT „DUHOM LJUBAVI” OBILUŽEN VRIDAN JUBILEJ

Muzika je vodi već dvi decenije

Već dvi decenije traje druženje **Tamare Babić** i muzike, a vridan jubilej je obiluzen kako i dolikuje, koncertom „Duhom ljubavi”. Velika vićnica Varoške kuće u Subatici ugostila je sve one koji su tili čut šta je to ova vokalna solistkinja radila tokom protekli dvadeset godina, al i uživat u pismi i muziki svi oni koji su u tom periodu s njom i saradivali. Kraj večeri dono je lipo iznenađenje – kroz gostovanje poznatog vojvođanskog pivača **Milana Prunića**.

na nuz muziku. Kad sam bila mlađa, nisam planirala da ću se muzikom ovako dugo baviti, al moj put verovatno nije slučajaj. Kad se osvrnem na ovi dvadest godina, zadovoljna sam onim što sam uradila, a danas sam srićna što su nuz mene prijatelji iz različiti perioda mog rada, tokom kojeg sam uvijek predstavljala **Subaticu i Bunjevce** – kaže Tamara Babić koja je i na jubilaranom koncertu izvodila numere iz okvira narodne, zabavne, starogradske i evergreen muzike.

– Nadam se da ću nastaviti nuz muziku punom parom i da ću i dalje saradivati s dobrim ljudima koji znaju prinet i izazvat pozitivne emocije. Takođe, nadam se i priliki da izdam cd.

Kaže kako veliku zafalnost duguje porodici, iz koje je uvijek stizala velika podrška, al i svima onima koji su joj virovali, odnosno koji su pripoznali njezin muzički potencijal.

– **Žao mi je što nisu svi med živima, a posebno bi istakla dr Josipa Stantića koji je prija dvadest godina utico na moj put.**

– Tamara je vesela osoba, zrači toplinom i to prinosi kroz nastupe. Zadovoljstvo je raditi s njom, jel je zaista posvećena onom što radi – naglasio je **Gordan Papić** koji s Tamarom saradiva već petnajst godina.

Mlađi kolega **Marko Križanović** je prvi put nastupio s Tamarom 2017. godine i kaže da od tada kreće sjajna saradnja.

– Tamara je, prija svega, dobar čovek, a kad kogod ima take vrline, onda to dođe do izražaja i u umitnosti, odnosno muziki. Jednostavno, kad ona piva i duša se smije. Drago mi je što sam imo čast nastupiti na njezinom jubilaranom koncertu. Nije mala stvar obiluziti 20 godina bavljenja muzikom, a nije mala stvar bit gost na takom događaju.

Da tradicionalnoj vojvođanskoj pismi nedostaju mlađi autori i izvođači naglasio je i **Radovan Marić**, koncertmajstor Velikog narod-

– Kako kažu „život piše romane”, pa sam i ja imala zanimljiv put kroz muziku. Veoma sam srićna što sam već dvadest godi-

šta će bit za naredni dvadest godina, niko ne može tačno kazati, al što se naše sagovornice tiče, vi-ruje da će ostar u vezi s muzikom.

Od Tamarini saradnika i gostovi na koncertu mogle su se čut samo rići fale, al i potvrda da iza njezinog rada stoji ogromna ljubav.

UČESNICI

Nuz Tamaru Babić, u realizaciji koncerta su učestvovali **Gordan Papić** – klavir, **Balša Pešikan** – violina, **Kornelije Vizin** – klavir, **Nataša Kostadinović** – vokalni solista, **Šandor Kolompar** – klavir, **Marko Križanović** – vokalni solista, **Radovan Marić** – harmonika, **Miroslav Pap** – klasićna gitara, pivaćka grupa „Mustre” iz Novog Bećeja i, naravno, **Milan Prunić** ko specijalni gost.

Publiku su kroz program vodile **Nela Ivić**, **Ružica Parćetić** i **Stanislava Lutkić**.

nog orkestra Radio-televizije Vojvodine.

– Triba da se poradi s mladim snagama, treba ji okupit i pružit šansu nek se oprobaje u starogradskim pismama, u jednom finom repertoaru koji je pomalo i zaboravljen. Zato su Tamara i Marko pravi primer i triba cinit njevu upornost i rad. Svi zajedno ovu kvalitetnu muziku moramo približit mladim ljudima, da im damo nadu, pa zato ovaki događaji pridstavljaje slavlje dobre muzike.

Specijalni gost večeri bio je čuveni vojvođanski izvođač Milan Prunić. Publiku je razgalio svojim glasom, a koleginci je čestito.

– Veliko mi je zadovoljstvo što sam se našo ko jedan segment

programa kojim se obilježava ovako vridan jubilej. Kad sam ma-

lo probro po uspomenama, ove večeri je i meni jubilej, jel je ovo

moj deseti nastup u Gradskoj kući u Subatici – kazo je Prunić, te se osvrnio na temu koliko je važno autentično izvođenje vojvođanski pisama.

– Sve se danas mož naučit, i ja sam pivo pisme iz cile Jugoslavije, govorili su mi da bi bio popularniji da sam pivo štogod drugo, al sam rišio ostat autentičan. Da bi kogod mogo štogod pivat, on to mora proživit, držim se da svaka ptica triba pivat svojim glasom, a moj je vojvođanski.

Jubilarni koncert Tamare Babić podržali su Grad Subatica, Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama, te Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine.

N. S.

IZ PROŠLOSTI BUNJEVACA

Luka Kerčanin

Prija tačno dvadesetpet godina (1996.) objavljena je knjiga **Marka Peića** „Luka Kerčanin” – smijačne pripovetke koje opisuju bunjevački život kadgod i naravno kroz koje je utkana i bunjevačka ikavica.

Koliko je Marko Peić uspio s ovom knjigom dočarat bunjevačku ikavicu potvrđiva i jedan od recenzenata **Bela Gabrić** koji je o ovoj knjigi napisao slideće:

„*Stariji čitaoci ove knjige obradovaće se kad opet nađu sa*

svojim starim poznanikom Lukom Kerčaninom koji ji je zasmijavao pripovijdanjem o svojim zгодama koje je svaki dan doživljavao. Sve je to pripovjedio svojoj ženi Kati da se prid njom opravda zašto je tako dugo osto u berbernici di je 'radio cilog svita', el prid varoškom kućom di je tako lipo kad se ljudi skupe i divan teče pa ne ostiš da je vrime prošlo, a kod kuće čeka Kata, koja će ga ružit.

Mi s radošću kažemo i ističemo da je bunjevačka ikavica milo-zvučna. Tu istinu potvrđiva ovo pripovijdanje Luke Kerčanina. To teče glatko i jasno, rečenice imaju svoju melodiju i ritam, tako da čitaoci doista mogu ostiti lipotu naše ikavice. Luka često nađe riči koje se ističu svojom lipotom u izrazu.

Kad pišem o jeziku u ovoj knjigi i o pripovijdanju Luke Kerčanina, teško je zaobać žalosnu is-

tinu da su Bunjevci teško pogrišli što su zanemarili svoju ikavicu, jel će ih zato stignit mnoge nevolje.

Ne znam šta bi tribalo učiniti da se naša ikavica obnovi, al možemo kazat da će mladi čitaoci u ovoj knjigi Marka Peića moć upoznat i tušta naučiti o našem narodnom govoru. Zato nuz sve druge vridnosti i to je jedna od vridnosti ove knjige koju nam je darovo Marko Peić. On je velik dio svoga života posvetio skupljanju i proučavanju bunjevački riči, a rezultati su poznati i priznati”.

Marko Peić, pišući ove pripovetke „Luka Kerčanina”, moždar nije ni klapio da će posli dvadesetpet godina od objavljivanja ove knjige bunjevački jezik dobit svoju službenu upotrebu na teritoriji Varoši Subatice.

T. B.

ŽIVOTNA I RADNA BIOGRAFIJA

Iako salašarsko dite, Marko Peić je ostvario bogatu životnu i radnu biografiju. Rođen je u Mirgešu 1913. godine di je završio i osnovnu škulu, a Gradsku i Državnu trgovačku akademiju u Subatici. Studije je počeo na Visoko ekonomsko-komercijalnoj škuli u Beogradu, da bi posli oslobođenja za vrime službovanja steko visoko obrazovanje u bankarsko-finansijskoj struki. Pise pisme, pripovetke, novele i sakupljao narodne umotvorine bački Bunjevaca koje su ob-

javljivane u raznim listovima časopisima i kalendarima. Godine 1943. objavljiva knjigu „Hiljadu bečaraca”. Kroz svoj bogat i dugogodišnji rad objavio je knjige: „Luka Kerčanin”, „Narodne umotvorine bački Bunjevaca”, „Imenoslov bački Bunjavaca”, „Ričnik bački Bunjevaca”, „Javorova smrt”, „Slava”, „Mladom naraštaju”... Bio je prvi i počasni pridsidnik Bunjevačke matice ko i počasni građanin Varoši Subatice. Umro je 2010. godine u 97. godini života.

Luka piva sve se ori

Trčim tako i livo i desno,
 Svud se kliza, nigdi nisam tresno.
 Pogledo sam izloge i cine,
 Nisu l niže usrid zime?!
 Al kad ono svud je „nova roba”,
 Stare nema više da se proda.
 Jeptinoći smrзли su se zubi
 Pa ne triba niko da se čudi.
 Što je roba ista ko i prije,
 Samo na njoj stara cina nije.
 Čudna svirka trgovački ljudi,
 „Sniženje” nam previsoko gudi!
 „Zato, Kate, ti ne viči na me,
 Morala si ostat brez marame.”
 Dok refeška ne trgne sa glave,
 Da pocrni ta velika slava,
 Pa će ostat sami u dućanu,
 Ako cine skakat ne pristanu!”

POČETAK DECEMBRA JE REZERVISAN ZA TRADICIONALNU „IZLOŽBU BOŽIČNJAKA”

Na redu je osamnajsto izdanje

Udruženju građana „Bunjevačka vila” iz Male Bosne pripravlja tradicionalnu, osamnajstu po redu, „Izložbu božićnjaka”. Rič je o manifestaciji koja iz godine u godinu pokazuje dio tako bogate tradicije Bunjevačke vezane za božićne običaje.

Ovogodišnja izložba će, ako ne bude daljeg pogoršanja epidemiološke situacije, odnosno značajniji pooštavanja mira, bit održana u nedjelju, 5. decembra, u velikoj sali „Doma kulture” u Maloj Bosni, s početkom u 10 sati.

– Pozivamo i ovom prilikom sve one koji su zainteresovani za učešće nek nam se jave, mogu to uraditi i na telefon 060/759-000-4. Imamo već prijavljeni učesnika, dobar dio nji je već upoznat s ovim običajom, a posebno nam je drago što iz godine u godinu imamo i nove učesnike koji uvijek

kažu kako im je drago povezati se i na ovaj način s bunjevačkom tradicijom – divani Nela Ivić, pridsidnica UG „Bunjevačka vila”.

Organizacije ovakvi izložbi prva se latila Marija Bošnjak iz Male

Bosne, koja je i dalje aktivna u organizaciji, a i sama pripravi izrazito lip božićnjak.

– Što se propozicija tiče, zna se kako božićnjak treba izgledati i zna se da moramo imati Blaženu Divicu Mariju, Svetog Josipa, malog Isusa, te po pet cvatova, ovaca i ptičica. Ostalo je pripušteno vištini i umiću svakog ko pripravlja ovaj tradicionalni kolač koji je kadgod, pa i sad, nezostavan dio božićni običaja kod našeg svita – dodaje Nela Ivić.

Što se tiče proteklog perioda, a osamnajst godina nije malo, saznajemo da je organizovati ovaku izložbu danas lakše.

– Virovatno možemo kazati da su prve izložbe proticale nuz više entuzijazma i uzbuđenja, a sad je to nuz više odgovornosti. Sad već imamo dosta iskustva što se organizacije tiče, i s te strane je lakše. No, treba se truditi kako bi iz godine u godinu pripravili što-god novo, kako bi kvalitet eksponata, pa i naše organizacije bio sve bolji. Ono što je sigurno primetno jeste veći broj oni koji sad, bar po kućama, ako ne za izložbu, pripravljaju božićnjak. Iza tog stoji ovi osamnajst godina, al i niz radionica kroz koje su se s ovim lipim elementom bunjevačke tradicije upoznali najmlađi.

Kako ističe naša sagovornica na kraju, izložba i dalje neće bit takmičarskog karaktera, al će, po svoj prilici, bit izdvojeni najbolji i najlipši božićnjaci, koji će moć poslužiti ko ugledni za sve one koji će se ove el naredni godina, uključiti u ovu lipu manifestaciju. Takođe, u narednom periodu se planira i održavanje više radionica koje će bit posvećene upravo pravljenju božićnjaka i prigodni figurica. N. S.

Poziv na radionicu

Iz Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” stiže zanimljiv poziv. Naime, svi oni koji žele naučiti tehniku izrade božićnjaka mogu se prijaviti na radionicu koja se organizuje u saradnji s Gradskim muzejom u Subatici – rič je o radionici pod nazivom „Dani bunjevačke kulture”.

Prijave se mogu poslati na mejl: centarzakulturubunjevaca@gmail.com el na telefon 060/759- 000-3 (svakog radnog dana od 10 do 14 sati).

Rok za podnošenje prijave je 26. novembar 2021. godine.

ZEČIJA SOCA, KISELA DITELNA – OXALIS ACETOSELLA

Doziranje prema priporukama

Biljka koju vam predstavljamo u ovom broju „Bunjevački novina“ je u narodu poznata pod imenima žuta ditelna, zečiji kiseljak, zečija ditelna, zečija soca – oxalis acetosella.

Svojim svitlo-zelenim listovima

Listove poparit ključalom vodom i poklopit. Posli pet minuta procidit i pit 1 čašu prija ila.

Ublažite upalu vena

Friške listove zečije soce oklagi-

i nižno-bilim cvatovima ko tepih pokriva zemljište naši listopadni i četinarski šuma. Voli rast udružena s gljivama. Kad se pogleda, čovika umiriva i zaseni njezin izgled. Ko sakuplja gljive, mož poist, odnosno sažvakat 3-4 listića. Zečija soca je zimzelena biljka, višegodišnja, visine do 15 cm. U posljednje vrime se gaji i ko ukrasna biljka u saksijama, a cvata krajom prolića.

Kad se ubere ne treba je sušit, koristi se friška. Cvatovi se koriste u kombinaciji s drugim cvatovima. Pomaže kod viška želudačne kiseline, kod katara i lakši problema u želudcu. Čaj se koristi kod žutice, upale bubriga. Pije se vruć čaj, 2 šolje dnevno. Sveže cidjen čaj se koristi u početnoj fazi raka želudca i raka kože. Koristi se u kapima. Takođe se mož koristit do 5 kapi u vodi kod Parkinsonove bolesti. Mora se dozirati i koristit po priporuci, ne po svojoj volji!

Čaj protiv gorušice

1 supena kašika friški listova zečije soce, polak litre vode.

jom malo provaljajte, dodajte malo meda i privijte na upaljenu venu.

Osvežavajući napitak od zečije soce

Šaku listova i cvatova (ukupno šaku) potopit u litru vrile vode i ostavit da odstoji 2-4 minuta, pa procidit. Zaslađen medom napitak

zdravo prija na visokim temperaturama tokom lita.

Listove zečije soce, friške, možete u maloj količini metnit i u suppe, čorbe, salatu... Ipak, treba znat

da ona sadrži velike količine oxalne kiseline, te ne treba pritiravat, jel je ta kiselina štetna za bubrige.

Pripravila:

Eva Kovač Pečakai

DEVETI TRKAČKI DAN NA HIPODROMU U SUBATICI

Najviše radosti za Somborce

Konjički klub Bačka bio je domaćin devetog trkačkog dana posvećenog kasačima, a bio je to ujedno i posljednji trkački dan u sezoni u kojoj je KK Bačka obiljučio jubilej – 100 godina postojanja.

Po važnosti su se izdvojile tri trke – šampion države za grla od 3. do 15. godina je grlo **Iago d'Amore**, pobjednik „Revanš Derbyja” je grlo **Sagah Vaughan AT**, s novim rekordom, dok je maratonsku „Trku grada Subatice” osvojilo grlo **Brenno Laumar**.

Što se trećeg dila „Derbi” sezone tiče, iznenađenja nije bilo, grlo Sarah Vaughan AT, koje je i osvojilo „trku život”, nije imalo pravog konkurenta. Grlo Armani B je zaostalo na startu, dok grlo Play The Game nije izdržalo tempo pobjednice koja je od starta do cilja diktirala ritam. Niko nije mogao parirati ni grlu Iago d'Amore koje je još jedared potvrdilo svoju formu, a ispostavilo se da nije bilo tušta dilema ni u maratonskoj na 3.200 metara. Tokom trke je više grla nagošćavalo dobru formu, al u završnici nije bilo dileme, grlo Brenno

Grlo Sarah Vaughan AT i Branko Skenderović

Laumar, adut porodice Jokić iz Sombora, nije imalo pravog konkurenta.

Rezultati, **prva kasačka trka**: Super Globus (N. Mašić) 1:23,7, Ilinka de Sajan (M. Tasić) 1:23,8, Phantom of the Opera (J. Dovijski) 1:24,0, Atus Love (M. Prišić) 1:22,6, **druga kasačka trka**: Daphne de Faverol (B. Skenderović)

1:19,6, Euenige du Citrus (G. Matković) 1:19,8, Gracieuse Bricoise (A. Bogdanović) 1:19,9, Filante de Digeon (N. Đorđević) 1:21,3, **treća kasačka trka**: Sigar (P. Knekt) 1:24,7, Yconic Love (B. Mukić) 1:17,9, Beker (N. Đorđević) 1:26,5, Petar Pan Kulpin (M. Gajić) 1:27,5, **četvrta kasačka trka**: Chet Baker (J. Gabrić) 1:21,2, Solvalino (Z.

Petrović) 1:22,5, Dasty SG (S. Grujić) 1:22,2, Aliz CS (K. Kopas) 1:23,8, **peta kasačka trka**: Byron delle Badie (B. Mukić) 1:19,4, Morena Lobel (L. Balažević) 1:19,6, Dream Catcher (V. Pribić) 1:19,8, Airone Canf (M. Pantić) 1:21,2, **šesta kasačka trka, „Revanš Derby”**: Sarah Vaughan AT (B. Skenderović) 1:18,8, Etta James (M. Oračić) 1:19,6, Marko (D. Suknović) 1:24,8, Armani B (A. Horvatski) 1:24,8, **sedma kasačka trka, „Državno prvenstvo za grla od 3. do 15. godina”**: Iago d'Amore (A. Vereb) 1:17,7, Sabath Black AT (B. Skenderović) 1:17,9, Sugar Babe AT (S. Sić) 1:18,2, Alfa Varenne (S. Pejić Tukuljac) 1:19,3, **osma kasačka trka, „Trka grada Subatice”**: Brenno Laumar (V. Pribić) 1:19,6, Galia d'Ormoy (S. Sić) 1:20,9, Tema Work (M. Pantić) 1:20,0, Serial Killer (B. Kečenović) 1:20,6, Ivan Turgenev AT (M. Kečenović) 1:21,2, **deveta kasačka trka**: Apsolutna (B. Mukić) 1:22,3, Pandora S (A. Vereb) 1:22,7, Magla (M. Pantić) 1:24,6, Shirely Horn AT (B. Skenderović) 1:23,2

N. S.

Četvrti u Evropi

U nemačkom Loršu održano je devetnaesto izdanje Evropskog NBC kupa, trećeg po rangu evropskog klupskog takmičenja. Subatički Spartak je na osnovu trećeg mesta u Super ligi Srbije prošle sezone steklo pravo nastupa na značajnom međunarodnom takmičenju koje je na kraju okončao na četvrtom mestu. Da je bilo malo sriće, možda bi Subatičani stigli i do medalje.

U kvalifikacionom dilu Spartak je osvojio treće mesto s 3.614 oboreni čunjova (Sel 653, Juhas 644, Vekić 611, Dojić 585, Trkulja 604, Čalić 430/S. Skenderović 132), iza nemački ekipa Brajtengubah s 3.770 i Šambtalkegler Rajndorfa s 3.659, a isprid novosadske Vojvodine s 3.584, te ekipa iz Slovenije, Austrije, Češke, Hrvatske, Slovačke, Makedonije, Bosne i Hercegovine i Mađarske.

Uslidilo je polufinale i iznenađenje Vojvodine protiv prvog favorita – ekipe Brajtengubah s 3.630:3.609, dok je Spartak poražen od Rajndorfa sa 3.642:3.648 (Sel 621, Juhas 628, Vekić 632, Trkulja 563, Dojić 617, Čalić 581). U borbi za treće mesto Nemci nisu dozvolili drugo iznenađenje, odigrali su odlično i s 3.715:3.611 savladali su Spartak (Vekić 613, Čalić 637, Dojić 611, Juhas 572, Trkulja 590, Sel 296/S. Skenderović 292).

– Moramo bit zadovoljni nastupom u Nemačkoj, mada nam je malo žao što se nismo sustrili s Vojvodinom u borbi za bronzu,

jel bi u tom meču imali šansu u Suboticu donet medalju s ovako velikog takmičenja. Momci su odigrali dobro, imali su ujednačene rezultate, a nije mala stvar plasirati se med četiri najbolje ekipe – ističe Pero Skenderović, pridsidnik, al i igrač KK Spartak 024, te dodaje da je subatička ekipa ostvarila i plasman u Ligu šampiona:

– Ovo takmičenje okuplja najbolje timove iz tri evropska ranga, al smo od njega odustali. Jednostavno, finansijska situacija nam ne dozvoljava da se dalje trošimo. N. S.

JESEN NOSI NIZ POSLOVA KOJE TRIBA PORADIT PRIJA ZIMSKOG DOBA

Radovi u voćnjaku posli berbe

U ovom periodu u voćnjaku je potrebno obaviti radove koji će pripremiti biljku za nastupajuću period zimskog mirovanja.

Posli berbe u rodnom voćnjaku je neophodno ukloniti sve polomljene i oštećene grane. Ukoliko je došlo do sušenja pojedini stabala usljed bolesti, štetočina, mehanički povrida, suša... potrebno je izvršiti zaminu takih stabala novim sadnicama. U voćnjacima sa protivgradnom mrižom sakupljanje protivgradne mriže je potrebno obaviti prije nastupajućim niskim temperaturama i mogućim snižnim padavinama. U voćnjacima koji su ogradeni potrebno je periodično proveravati stanje ispravnosti ograde kako bi se otklonila eventualna mogućnost da zecovi i srnčaci prodru u voćnjak i počnu oštećivati koru mladih sadnica. U voćnjacima koji nisu ogradeni potrebno je zaštititi koru mladih sadnica uvijanjem u džakove, folije...

Osnovno đubrenje voćnjaka je potrebno obaviti u ovom periodu. Upotrebljavaju se kompleksna mineralna đubriva sa povećanim sadržajem fosfora u odnosu na azot. Dozu mineralnih đubriva određuje na osnovu rezultata hemijske analize zemljišta u voćnjaku.

Jesenje/plavo tretiranje voća i vinove loze

Jesenje prskanje bakarnim preparatima je mera zaštite preventivnog karaktera. Ovim prskanjem se može postignuti značajno smanjivanje infektivnog potencijala prouzrokovala biljne bolesti koje tokom vegetacije predstavljaju značajan problem voćarima. Za priporuku je uraditi tretman voća bakarnim preparatima, ako smo u vegetaciji imali značajni problema s pro-

uzrokovalima bolesti, odnosno jak infektivni potencijal patogena. U tom slučaju je vrlo bitno fungicidno delovati na prizimljujuće oblike patogena. Zasadne koštice i jabučastog voća neophodno je zaštititi preparatima na bazi bakra posli opadanja 50 do 80% lisne mase. Prskanje bi trebalo izvesti prije nastupanja dužeg kišnog perioda. „Plavo prskanje” preporučuje se kao preventivna mera za dezinfekciju, prije svega ožiljaka koji nastaju na granama kao posledica odvajanja lišća, a koji predstavljaju otvoreni put za patogene. Prije samog tretiranja, iz krošnje voćaka treba ukloniti sve suve grane i trule plodove. Najbolje je izneti ih izvan voćnjaka i spaliti. Dakle, mehaničkim čišćenjem i hemijskom zaštitom smanjuje se (ne mogu se eliminisati u potpunosti) populacija patogena koji izazivaju biljne bolesti kao što su: monilioze na koštice i voću, kovrdžavost lišća briske, rogač šljive, bakterijska plamenjača jabučastog voća, eskorioza vinove loze i dr. Sprovođenje tretmana uslovljeno je vremenskim uslovima. Naime, za jesenje „plavo prskanje” treba odabrati miran dan, bez vjetrova i sa temperaturom vazduha preko 7 °C. Prilikom tretiranja koristiti veću količinu tečnosti po jedinici površine kako bi se postigla što veća pokrovnost biljnih delova (npr. 1500 l/ha). Svako stablo treba detaljno istretirati, tako nek rastvor dospije u svaku pukotinu na stablu i granama, jer upravo na tim mestima prouzrokovali biljne bolesti prizimljuju. Ako se voćnjak ek vinograd posli obavljene zaštite „plavi” i sa grana kaplje rastvor, može se kazati kako je tretman kvalitetno urađen.

Koristiti preparate na bazi bakra: Nordox 75 WG (a.m. Cu -oksid) 0,2% el Funguran-OH (a.m. CU-

hidroksid) 0,2-0,3% el Bakarni oksihlorid 50 (a.m. Cu-oksihlorid) 0,75% el Blauvit (a.m. Cu-hidroksid) 1%.

Preparati za plavo prskanje voća i vinove loze pripadaju grupi neorganski jedinjenja bakra. Bakarni preparati imaju širok spektar delovanja na skoro sve fitopatogene gljive i bakterije, utiču na dobar balans vode u ćelijama biljke i na jačanje ćelijskog zida što je zdravo bitno za otpornost biljke na izmrzavanje tokom zime. Sam bakar kao hranljiv mikroelement utiče na određene procese u biljci kao i na iskorišćavanje azota i fosfora što poboljšava ukupnu kondiciju biljke.

Primena 5%-nog rastvora uree je mera nige voćnjaka kojom se postiže pravovremeno odbacivanje lista i iniciranje fiziološkog procesa koji će pripremiti biljku za zimu. Tretman sa rastvorom uree je poželjno odraditi u situaciji kad imamo toplu i dugu jesen koja odlaže opadanje lisne mase. Ova mera se obično primenjuje u zasadima jabuke i dunje, i može se kombinovati sa primenom bakarnih preparata.

Krećenje voćnjaka

Krećenje stabla predstavlja meru zaštite od pucanja kore debla voćaka. Naročito su osjetljive na pucanje kore kajsija, trišanja, šljiva, brisaka. Pravo vreme za izvođenje ove zaštitne operacije je upravo sad – tokom jeseni. Primazivanje debla voćaka ima prvenstveno ulogu u zaštiti kore od pucanja. Do pucanja kore dolazi usljed nagli temperaturni kolebanja – promene temperature u kratkom vremenskom periodu. Ovo je naročito izraženo kad posli niski temperatura nastupi toplo vreme. Topao vazduh i sunce zagrijavaju deblo voćke. Za-

grijavanjem debla dolazi do bržeg širenja tkiva ispod kore. Kora se širi mnogo sporije neg tkivo ispod nje pa dolazi do pucanja kore. Tačka na deblu iz koje polaze osnovne – ramene grane je naročito osjetljiva na temperaturne promene i sklona pucanju. Treba napomenuti da raspuknuta kora zdravo teško el gotovo nikako ne zarasta. Pukotine nastale pucanjem kore predstavljaju ulazna vrata za mnoge patogene organizme, uzročnike truljenja stabla i propadanja voćaka. Kako bi spričeli sve ove negativne pojave debla i ramene grane treba primazati rastvorom svitile boje. Svitla boja odbija sunčeve zrake, zagrijavanje debla je smanjeno, a samim tim smanjuje se i vjerovatnoća pucanja kore. Smesa za krećenje voćni stabala se sastavlja po sledećoj recepturi: 5 kg gašenog el hidratisanog kreča – pridnost dat gašenom kreču, jel se smesa duže zadrži na stablu /duže traje/, 0,5 kg sumpora – uništava štetne gljivice na kori i odbija štetočine. Može se upotrebiti bilo koji fungicid na bazi sumpora koji se inače koristi u programu zaštite određeni gajeni biljni vrsta, 0,5 kg kuhinjske soli – so poboljšava lpljivost rastvora, voda – za spremanje rastvora potrebno je dodati količinu vode kako bi se dobila žitka smesa koja se četkom može nanositi na deblo. Pripravljena rastvor treba odstojeati 24 sata. Debla primazati od zemlje do rameni grana. Isto tako primazati i „čvorište” mesto odakle grane polaze iz debla. Ukoliko na deblu već imamo raspuknutu koru onda je potrebno očistiti trulu koru sve do zdravog tkiva i mesto primazati rastvorom plavog kamena el karkog drugog fungicida na bazi bakra.

Nikola Ostrogonac dipl.ing
Savitodavac PSSS Subotica

Od ditiinjstva upućeni u bogatstvo različitosti